БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 114 (5030)
Среда
Июниин
5
1946 он
Сэн 20 мүнгэн

Бурят-монгол арад хадаа дүлэтэ большевик, Советскэ гүрэнэй гайхамшагта ажал-ябуулгаша Михаил Иванович Калининай наһа бараһан тухай мэдээсэлые гүнзэгы гашуудалтайгаар угтаба.

М. И. Калининай алдар нэрэнь арадай сээжэ зүрхэндэ арюун нангинаар һанагдажа, тэрэнэй ажабайдал Эхэ орондоо үнэн сэхээр ба патриотическаар ажаллахын үльгэр жэшээ боложо байхал!

Михаил Иванович Калинин

Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) Партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумһээ

Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) Партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум болбол манай партиин ба советскэ гүрэнэй гайхамшагта ажал-ябуулгаша, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрогой член, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумэй член нүхэр **Михаил Иванович Калининай** үни удаан ба хүндөөр үбдэһэнэйнгөө һүүлээр июниин 3-ай 10 час 05 минутада наһа бараһан тухайнь угаа гашуудалтайгаар партида ба Советскэ Союзай бүхы ажалшадта мэдээсэнэ.

Нүхэр **Калинин** болбол өөрынгөө бүхы оюун мэдэрэлтэ ами наһые ажалшадай хэрэгэй түлөө, коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлдэ зорюулһан байна.

Нүхэр **Калинин** болбол Ленин ба Сталинай үнэн соратнигынь, большевистскэ партиин ба советскэ гүрэнэй элибхитэй байгуулагшадай ба элитэ хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэниинь байгаа.

Михаил Иванович Калинин болбол социалистическэ Эсэгэ ороноо бэхижүүлгэдэ, манай ороной хүдэлмэришэн, таряашан ба интеллигенциин хоорондохи холбоое ба Советскэ Союзай арадуудай эб найрамдалые бэхижүүлгэдэ хамаг хүсэ шадалаа үгэжэ, советскэ гүрэнэй верховно органиие хүтэлбэрилэгшын тушаалда 27 жэлэй турша соо шэн зоригтойгоор хүдэлмэрилһэн байна.

Агуу ехэ революционер ба социалистическэ гүрэниие байгуулагша нүхэр **Калининай** бурьялма һайхан ажа-ябадалынь ба ашаг туһата ажал-ябуулгань—арадта үнэн сэдьхэлээрээ алба хэһэнэй ба Эхэ орондоо айхабтар үнэн сэхэ байһанай жэшээ болоно. **Михаил Иванович Калинин** болбол Ленин—Сталинай хэрэгтэ үнэн сэхэ байһанаараа, арад зондо ойро дүтэ ба тэдэнэрэй интересүүдые гүнзэгыгөөр ойлгодог байһанаараа, арадай амгалан жаргалта байдалай тухай эсэшэгүй һанал анхаралаа табидаг байһанаараа бүхы ажалшадай үнэн зүрхэнэй хүндэлэл ба халуун инаглалые олоһон байна.

Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) Партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум болбол **Михаил Иванович Калинин** тухай, манай ороной арадуудай ехэ сүлөөгэй ба жаргалай түлөө, советскэ Эхэ ороной һалбаран бадархын түлөө тэрэнэй эсэшэгүй тэмсэл тухай дурасхаал болбол бүхы коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдые, бүхы хүдэлмэришэн, таряашан ба интеллигенциие социалистическэ гүрэнэй саашадаа бүхэжэхынь түлөө шэн зоригто ажалда зоригжуулха гэжэ этигэн найдана.

Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) Партиин Центральна Комитет
ССР Союзай Министрнүүдэй Совет
ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум.

1946 оной июниин 3.

ВКП(б)-гэй Центральна Комитедтэ ССР Союзай Министрнүүдэй Соведтэ ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумдэ

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Областной Комитет, БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба Верховно Соведэй Президиум, манай республикын бүхы ажалшад болбол дүлэтэ трибун-большевик, манай партиин ба Советскэ гүрэнэй гайхамшагта ажал-ябуулгаша, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрогой член, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумэй член Михаил Иванович Калининай наһа бараһан тухай гүнзэгы гашуудалтайгаар мэдэбэ.

Ленин ба Сталинай үнэн соратник Михаил Иванович болбол өөрынгөө һайхан сэдьхэлтэ ами наһые ажалшан арадта алба хэхэ шадалда, агууехэ Советскэ Союзай хүсэн шадалые бүхэжүүлхэ хэрэгтэ, коммунизмын хэрэгтэ үгэһэн байна.

Ленин—Сталинай һургаалда ба манай Эсэгэ орондо тэрээнэй хизааргүй үнэн сэхэ байһан, арадуудай хани барисаае бүхэжүүлхын тухай, ленинско-сталинска националь политикые зүбөөр бэелүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэһэн Бүхэсоюзна старостада Советскэ арад халуунаар дурлана ба тэрэниие халуун зүрхэнһөө хүндэлнэ.

Түрэл Михаил Ивановичын үгэ бүхэниинь этигэл найдабаритай ба эрэлхэг зоригтой байгаа, дайсантай хэһэн тэмсэллэ урагшаа дабшахые уряалдаг, социалистическэ байгуулалтын героическа ажалда зоригжуулдаг байгаа.

Тэрээн тухай, агууехэ революционер, партиин нугаршагүй сэрэгшэ, гүрэнэй сэсэн мэргэн ажал-ябуулгаша ба простой хүн тухай тодо гэрэл дурасхаал манай зүрхэндэ хэтэ мүнхэдөө үлэхэ ба тэрээнэй образынь Эхэ орондоо, арадтаа, коммунизмын агууехэ хэрэгтэ нэрэтэй түрэтэйгөөр алба хэхэ жэшээ болон бидэнэртэ үлэхэл.

ВКП(б-гэй) Бурят-Монголой Обком БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет, Верховно Соведэй Президиум.

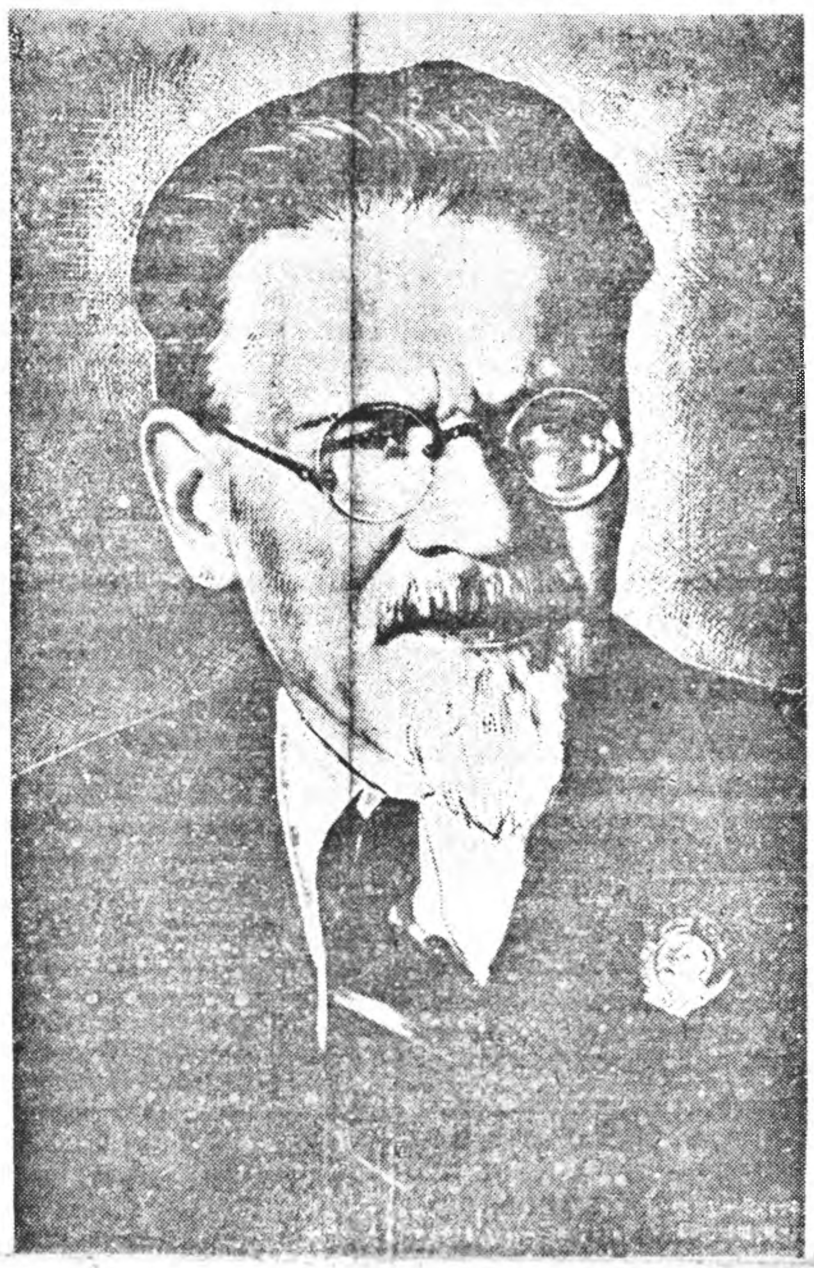

СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедтэ

СССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрогой член ба СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй член нүхэр М. И. КАЛИНИНАЙ хүдөөлэлгые эмхидхэхэ комиссиие нүхэд **А. Н. Косыгин** (түрүүлэгшэ), **Г. М. Попов, А. Ф. Горкин, В. В. Кузнецов, Г. Ф. Александров** ба **Н. А. Булганин** гэгшэдэй составтайгаар байгуулба.

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведтэ

Михаил Иванович **Калининай** наһа бараһантай дашарамдуулан 1946 оной июниин 4 ба 5-да СССР-эй бүхы территори дээрэ бүхы советскэ гүрэнэй учреждениүүдтэ байшан дээрээ шаналалай тугуудые үлгэхые СССР-эй Министрнүүдэй Совет дурадхаба.

Михаил Иванович Калининие хүдөөлүүлхэ 1946 оной июниин 5-да үдэшын 7 часһаа эхилээд хүдөөлэлгэнэй дүүрэтэр ССР Союзай правительствын, Союзна Республикануудай правительствонуудай байшангууд дээрэхи, ССР Союзай болон Союзна Республикануудай центральна ба нютагай учреждениүүд ба органуудай байшангууд дээрэхи, хариин гүрэнүүдтэ ССР Союзай посольствонууд, миссинүүд, консульствонууд ба худалдаа-наймаанай түлөөлэлгэнүүдэй байшангууд дээрэхи ба ССР Союзай сэрэгэй ба худалдаа-наймаанай суднанууд дээрэхи тугуудые буулгаха гэжэ дурадхагдаба.

Нүхэр Михаил Иванович Калининай үбдэһэн ба наһа бараһан тухай информаци

1944 оной майда М. И. Калининай бүдүүн гэдэһэндэнь хорото хабадар гараһан гэжэ тодоруулагдаһан байгаа.

Тэрэ оной июньдэ операци хэгдэһэнэй һүүлээр Михаил Иванович Калининай бэень һайжарһан ба хоёр жэл шахуу хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһэн байна.

1946 оной февральһаа эхилээд Михаил Ивановичын шадал улам уламаар һуларжа эхилһэн байгаа.

Майн 31-дэ бэень эрид муудажа эхилһэн ба июниин 3-да 10 час 05 минутада наһа бараһан байна.

Академик А. И. Абрикосов бэеыень задалжа үзөөд, доошоо хараһан бүдүүн гэдэһэндэнь гүнзэгы ороһон рак хабдар, эльгэндэнь ороһон хабдарай метастаз олоһон байна. Рак хабдарынь Срызжейкын һудаһа хаажа бүдүүн гэдэһэндэнь гангренэ гараад, саашадаа һужэрхэдөө гүзээень хубилган хабадхааһан байгаа гэжэ олоһон байна.

Профессорнууд: Н. Н. ТЕРЕБИНСКИЙ, А. Д. ОЧКИН, А. Н. БАКУЛЕВ, В. Н. ВИНОГРАДОВ, Кремлевско больницын главна врач проф. С. Н. СОКОЛОВ ба Кремлиин лечсанупрапай начальник А. А. БУСАЛОВ.

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрогэй член, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй член нүхэр Михаил Иванович Калининие хүдөөлэлгые эмхидхэхэ комиссиһаа

Нүхэр М. И. Калининай бэетэй хууһсаг хадаа Союзуудай Байшангай зал соо табигдаба.

Наһа бараһан М. И. КАЛИНИНТАЙ хахасахаяа орохын тула Соведүүдэй Байшангай Колонно зал июниин 4-эй үглөөнэй 10 часһаа июниин 5-ай үдэшын 5 час хүртэр нээлгэтэй байха.

Нүхэр М. И. КАЛИНИНИИЕ хүдөөлэлгэ хадаа Улаан талмай дээрэ Кремлевско ханын дэргэдэ энэ оной июниин 5-ай үдэшын 7 часта болохо байна.

МИХАИЛ ИВАНОВИЧ КАЛИНИН

Июниин 3-да үни удаан ба хүндөөр үбдэһэнэйнгөө һүүлдэ коммунистическэ партиин ба Советскэ гүрэниие байгуулагшадай ба гайхамшагта хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн нүхэр МИХАИЛ ИВАНОВИЧ КАЛИНИН наһа бараба.

Михаил Иванович КАЛИНИН болбол 1875 оной ноябрьда Тверской губерниин (мүнөө Калининска область) таряашанай бүлэдэ түрэһэн байна. 18 наһатай эдир залуу хүбүүн байхадаа КАЛИНИН Петербургда „Старый Арсенал" гэжэ заводто хүдэлмэришэн боложо ороһон юм. Хоёр жэл үнгэрһэн хойно Михаил Иванович Путиловска заводто металлай токарь боложо хүдэлмэридэ ороһон байгаа. Тэндэ гайхамшагта лекальшик болон мэргэжэһэн юм. Энэ үедэ Михаил Иванович болбол хүдэлмэришэдэй нюуса организацинуудай революционно хүдэлмэридэ хабаадалсажа, петербургска пролетариадай дунда түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн болоһон байна. Петербургска политическэ полициин арестовалһанай һүүлдэ тэрэ хадаа Тбилиссидэ сүлэгдэбэ. Тэндэ Тбилисскэ түмэрзамай мастерскойнуудта металлай токарь боложо оробо. Тбилисскэ полициин мүрдэлэг хашалаг дээрэһээ Михаил Иванович Ревель городто ошожо, тэндэ түмэрзамай мастерскойнуудта хүдэлмэрилжэ, сүлэлгынгөө болзорые дүүргэбэ. Удаань Петербургда бусажа ерээд, тэндэ ехэ буунуудые хэдэг заводто лекальщигээр хүдэлмэрилнэ. Энэ сагһаа эхилжэ тэрэ хадаа Петербургһаа ондоо тээшээ ошобогүй. Петербургын элдэб заводуудта хүдэлмэрилхэтээ хамта элитэ түрүү хүдэлмэришэдэй ба хүдэлмэришэн ангиин политическэ хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэниинь хадаа большевигүүдэй партиин зэргэдэ нюуса революционно ажал-ябуулга хэнэ.

Нүхэр КАЛИНИН болбол өөрынгөө ами наһанай табин жэлые ажалшан ниитые сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ, социализмын хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ зорюулһан байна. Ленинтэй хамта М. И. КАЛИНИН болбол анха түрүүшын подпольно марксистска кружогуудта ба „Хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй союзда" хүдэлмэрилһэн ба Ленин Сталин хоёртой нягта барисаатайгаар большевигүүдэй партиие байгуулалсаһан, „Правда" гэжэ большевистскэ газетые байгуулалсаһан, агууехэ советскэ революциие бэлэдхэхэ ябадалда ба бэелүүлхэдэ элибхитэйгээр хабаадаһан байха юм.

1917 оной Октябрьска революциин һүүлдэ нүхэр КАЛИНИН болбол залуу советскэ гүрэнэй тон элитэ хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэниинь болобо.

1919 оной мартда Нүхэр КАЛИНИН болбол Ленинэй дурадхалаар Российска Федеративна Советскэ Республикын верховно орган—Соведүүдэй Бүхэроссийска Центральна Гүйсэдхэхэ Комитедэй Түрүүлэгшээр һунгагдаба.

1922 оной декабрьда Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай байгуулагдаһанай һүүлдэ нүхэр КАЛИНИН болбол Советскэ Союзай верховно орган—Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай (СССР) Центральна Гүйсэдхэхэ Комитедэй Түрүүлэгшын тушаалда һунгагдаба.

1938 оной январьда Советскэ Союзай дээдэ органуудые шэнэдхэн байгуулһанай һүүлдэ нүхэр КАЛИНИН халаа СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ Советскэ Союзай Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр һунгагдаһан байна.

Михаил Иванович КАЛИНИН болбол Советскэ гүрэнэй верховно органой сэсэн мэргэн ба шалгагдамал хүтэлбэрилэгшэ гэжэ өөрыгөө харуулһан ба манай ороной бүгэдэ арадта инаглан дуралагдажа ба бүхы түрүү хүн түрэлхитэндэ хүндэлэгдэжэ байгаа.

Агууехэ ород арадай алдарта хүбүүн М. И. КАЛИНИН болбол капиталистическэ богоолшолгоһоо ажалшадые сүлөөлхэ хэрэгтэй өөрынгөө оюун гэрэлтэ ами наһые таһаршагүйгөөр холбоһон байна.

Амгалан байдалай социалистическэ байгуулалтын жэлнүүдтэ, гражданска дайнай илалта түгэлдэрөөр дүүрэһэнэй һүүлдэ, М. И. КАЛИНИН болбол бүхы хүсэ шадал ба мэргэжэл шадабаряа, өөрынгөө ажабайдалай угаа баян дүршэлые бултыень советскэ олониитын ба гүрэнэй байгуулалтын хүсэн шадалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ үгэһэн байна.

Ленин ба Сталинай үнэн соратник—нүхэр КАЛИНИН болбол ленинизмын илан мандахын түлөө парти ба арадай дайсадтай эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэһэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ нүхэр Калинин болбол хүндөөр үблэжэ байгаад советскэ гүрэнэй верховно органиие хүтэлбэрилэгшын тушаалда шэн зоригтойгоор хүдэлмэрилһэн, немецкэ ба японско агрессорнүүдые даража Советскэ Союзай илалта туйлахын хэрэгтэ өөрынгөө бүхы хүсэ шадалые үгэһэн байна. Дайсаниие даража илалта туйлаха ябадалда манай арми ба арадые гүнзэгыгөөр этигүүлэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үдэрнүүдтэ нүхэр Калининай хэлэһэн дүлэтэ патриотическа үгэнүүд советскэ хүнүүдтэ һанагдажа байна.

Михаил Иванович КАЛИНИНАЙ нэрэ хадаа өөрынгөө Эхэ орондо бүхы наһаараа ажаллаһанай ба үнэн сэхэ байһанай гайхамшагта жэшээ болон бүхы советскэ хүнүүдтэ хизааргүй үнэтэй гээшэ.

Нүхэр Михаил Иванович КАЛИНИНАЙ ажал-ябуулга хадаа гүрэнэй сэсэн мэргэн ажал-ябуулгын ба арад зонтойгоо таһаршагүй холбоотой байһанай, коммунизмын хэрэгтэ баатарлигаар ажаллаһанай гайхамшагта жэшээнь ходолоол боложо байха.

Михаил Иванович КАЛИНИН тухай—манай Эхэ ороной дүлэтэ патриот, коммунизмын түлөө нугаршагүй тэмсэлшэ, сэсэн мэргэн ба үнэн сэдьхэлтэ хүтэлбэрилэгшэ тухай—дурасхаал бүхы советскэ хүнүүдэй сээжэ зүрхэндэ хэтэ мүнхэдөө хадагалагдаха байха.

Хахасая даа, манай хүндэтэ хани ба дайшалхы нүхэр!

Г. Александров
А. Андреев
Л. Берия
А. Бердыев
Ф. Бровко
Н. Булганин
И. Варес
А. Василевский
К. Вершинин
Н. Вознесенский
К. Ворошилов
А. Горкин
М. Гречуха
А. Жданов
Л. Каганович
А. Казакпаев
М. Касымов
А. Кирхенштейн
А. Косыгин
И. Конев
А. Кузнецов
В. Кузнецов
Н. Кузнецов
Т. Кулатов
О. Куусинен
Г. Маленков
Л. Мехлис
А. Микоян
Н. Михайлов
В. Молотов
А. Муминов
Н. Наталевич
Ю. Палецкис
М. Папян
Н. Патоличев
Г. Попов
А. Поскребышев
П. Поспелов
М. Радионов
И. Сталин
Г. Стуруа
А. Хрулев
Н. Хрущев
М. Шагадаев
Н. Шверник
М. Шкирятов.

Михаил Иванович Калинин

Бурят-монгол арад М. И. Калининай наһа бараһан тухай мэдээсэлые гүнзэгы ехэ гашуудалтайгаар угтаба

* * * *

Ажалшан арадай хэрэгэй түлөө тэмсэгшэ

Бурят-Монголой республикын бүхы предприятинууд, зоводууд, фабриканууд, эмхи зургаанууд ба хүдөө нютагуудай колхозууд дээгүүр гүрэн түрын дээдэ органой хүтэлбэрилэгшэ Михаил Иванович КАЛИНИНАЙ наһа бараһанда зорюулһан гашуудал ба шаналалгын митингнүүд үнгэргэгдэнэ.

Үнгэрэгшэ үдэр Улан-Удын депогой коллектив Михаил Иванович КАЛИНИНАЙ наһа бараһанда зорюулһан митинг үнгэрэгэбэ. Энэ митинг дээрэ суглараһан эрэгтэй эмэгтэй хүдэлмэришэд ба албахаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болбол ССР Союзай верховно органой хүтэлбэрилэгшөөр 27 жэл соо хүдэлмэрилһэн, большевистскэ партиин элитэ хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн болохо, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй политбюрогой член Михаил Иванович КАЛИНИНАЙ наһа бараһан тухай мэдээсэлые гүнзэгы гашуудалтайгаар угтаһанаа мэдүүлбэд.

—Эдир бага наһанһаа хойшо өөрынгөө бүхы ами наһые ба ажал-ябуулгые хүдэлмэришэн ба таряашанай зол жаргалтайгаар ажаһуухын түлөө үгэһэн, Ленин ба Сталинай үнэн соратник, тэдэнэртэй хамта коммунистическэ партиие, советскэ засагые манай орондо байгуулалсаһан Михаил Иванович КАЛИНИН болбол наһа бараа. Нүхэр Калинин болбол Октябрьска революциин хатуу шанга жэлнүүдтэ, мүн залуу советскэ гүрэндэ дотоодын ба гадаадын дайсануудай добтолжо ороһон хэсүү бэрхэ жэлнүүдтэ манай Эхэ ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдые хүтэлбэрилэлсэһэн байна. Сталинска табанжэлнүүдэй турша соо Михаил Ивановичын ажал-ябуулга сэгнэшэгүй үндэр ба нангин байһаниинь мэдээжэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын хатуу шанга жэлнүүдтэ Михаил Иванович КАЛИНИН өөрынгөө бүхы ажал-ябуулгые советскэ ороной оборонын хүсэ шадалые саашадань хүгжүүлхэ хэрэгтэ зорюулһан байна.

Манай орон, манай парти, манай ажалшад болбол Михаил Иванович КАЛИНИНИИЕ өөрынгөө зэргэһээ алдаһанаа гүнзэгы гашуудалтайгаар мэдээсэнэ гэжэ Улан-Удын депогой механическа цехын мастер стахановец нүхэр Карпушев митинг дээрэ мэдүүлбэ.

Удаалуулан депогой дэргэдэхи комсомольско организациин секретарь нүхэр Шевченко ба бусад үгэ хэлэһэн байна. Тэдэнэр болбол Михаил Иванович КАЛИНИНАЙ нүгшэһэн тухай мэдээсэлые гашуудалтайгаар угтаһан тухайгаа хэлэһэн байна.

Гайхамшагта ажал-ябуулгаша

Үсэгэлдэр мүн судно-заһабарилгын заводой коллектив Михаил Иванович КАЛИНИНАЙ наһа бараһан тухай мэдээсэлые гүнзэгы гашуудалтайгаар угтаһан байна. Митинг дээрэ шудхалгын цехын начальник нүхэр Королько гэгшэ иигэжэ мэдүүлээ:

Михаил Иванович КАЛИНИН болбол манай советскэ Эхэ ороной байгуулалтада, тэрээнэй саашанхи хүгжэлтэдэ өөрынгөө ами наһые үгэһэн байна. Манай советскэ арад зон, эдир залуушуул Михаил Ивановичын гайхамшагта ажал-ябуулгые хэтэ мүнхэдөө мартангүй, нангинаар өөһэдынгөө сэдьхэл зоригто хадагалан ябаха байнал!

Арад зоной инаг нүхэр

Бабушкин городой бүхы эмхи зургаанууд дээгүүр Михаил Иванович КАЛИНИНАЙ наһа бараһанда зорюулһан митингнүүд үнгэргэгдөө. МГБ-гэй городой таһагай хүдэлмэрилэгшэдэй митинг дээрэ хэдэн олон хүнүүд сугларһан байна. Эндэ парторганизациин секретарь нүхэр Николаев гэгшэ СССР-эй Верховно Соведэй депутат, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй политбюрогой член Михаил Иванович КАЛИНИНАЙ нүгшэһэн тухай мэдээсэлые соносхоһон байна.

Сугларһан хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад болбол Михаил Ивановичын нүгшэһэн тухай мэдээсэлые гүнзэгы гашуудалтайгаар угтаха зуураа, тэрээнэй гайхамшагта ажал-ябуулгые тэмдэглэһэн үгэнүүдые хэлэбэд.

—Манай советскэ арадай инаг хайрата эсэгэ болохо Михаил Иванович КАЛИНИН наһа бараа. Тэрээнэй гайхамшагта ажал-ябуулга хадаа манай саашадаа коммунизм тээшэ дабшаха арюун нангин замые эли тодоор харуулжа байна. Энэ замаар бидэнэр коммунизмда хүрэхэ ба нүхэр КАЛИНИНАЙ алдар солые хододоо мүнхэжүүлхэбди— гэжэ нүхэр Комиссаров мэдүүлһэн байна.

Социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй аша

«Бурмонголлес» трестын системын Шулуутайн түмэр харгы болбол 1945 ондо хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилжэ, модо ашалгынгаа түсэбые дүүргэдэггүй байһан байгаа. Юуб гэхэдэ, ашагдаха модониинь вагондо тээгдэнгүй, миин байдаг ба мүн паровозой эбдэрһэн дээрэһээ ашагдаһан вагонуудайнь һаатадаг ушарнууд болодог байһан юм. Тиигээд энэ 1946 ондо тус харгын коллектив хадаа социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэһэнэй ашаар табан һарын туршада модо тээлгын түсэбые вагоной тоогоор 104 процент, кубометрээр—107 процент, тэрэнэй тоодо барилгын модоной талаар 122,4 процент дүүргэһэн байна. Энэнь түсэбэй ёһоор 20 кубометр нэгэ вагондо ашахын орондо 20,67 кубометр ашажа, 10841 вагоно-час алмаһан болоно.

Модо ашалгаар май һарынгаа түсэбые 2350 вагоно-час алмалтатайгаар 131 процент дүүргэбэ. Харгын коллектив болбол үбэлдэ һайнаар бэлдэжэ байна. Харгын заһабарилгын түсэб 89 процент дүүргэгдээ. Энээнэйнь шанар хангалтатай һайн гэжэ тэмдэглэгдэһэн байха юм.

СССР-эй ой модоной ажаүйлэдбэриин Министерство болбол тус предприятиин 6 эрхим хүнүүдые «СССР-эй ой модоной ажаүйлэдбэриин отличник» гэһэн тэмдэгээр шагнаһан байна. Тэдэнэй тоодо харгын мастер Овечкин, паровозой машинист Оськин, ашаа тээлгын ажалые эрхилэгшэ Павлуцкий ба бусад шагнагдаба. Тэрээнһээ гадна ахалагша кондуктор Шилов ба харгын мастер Шитин гэгшэд СССР-эй ажаүйлэдбэриин Министерствын грамотаар шагнагдаһан байна.

Хүдэлмэришэдэй культурно-ажабайдалые һайжаруулха ябадалда онсо анхаралаа табижа, үйлэдбэриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, эршэмтэй хурдан хүдэлмэреэ заахапшье һуладхахагүй хэрэгтэй.

К. СКВОРЦОВ.

Харгы-зам заһабарилгын һара

Харгы-зам заһабарилалгын энэ жэлэй түсэбые хаһа сагаа соонь дүүргэжэ, таряа болон бусад ургасануудай хуряалгын үедэ харгы замые хүсэд бэлэн байлгахын түлөө БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол харгы заһабарилгын хүдэлмэринүүдэй тусгаар һара соносхобо.

Энэ тон шухала хэмжээ-ябуулга болбол июнин 15-һаа июлиин 15 болтор үнгэргэгдэхэ байна. Тус хүдэлмэридэ республикын бүхы аймагуудай колхозууд ба эмхи-зургаанууд хабаадалсаха юм.

Хамаг хүсэеэ—хабарай тарилгада

*

Хүндэлэлэй Доскада бэшүүлхын түлөө

Шэнэ Сталинска табанжэлэй түрүүшүүлэй республиканска Хүндэлэлэй Доска байгуулха тухай БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВКП(б)-гэй обкомой шиидхэбэридэ харюу болгон Түнхэнэй аймагай колхозуудай залуу плугшадай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрээ.

Энэ мүрысөөндэ хамта 196 залуу плугшад оролсобо. Мүнөө Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой залуу плугшад нүхэд Н. Арбаев, Х. Дамбаева, Н. Жимсытов ба бусад социалистическэ мүрысөөндэ илахаар ябана. Эдэнэр 1 гектарай орондо үдэр бүридөө 1,20—1,30 гектар һайн шанартайгаар хахална.

Мүн тэрэшэлэн «Улаан Шанай» колхозой залуу плугшад нүхэд Д. Хролова, Х. Прокопьева гэгшэд хоёр анзаһатай плугаар нормоороо 1,20 гектар хахалха аад, 2,10 гектар хүртэр хахалжа, һайн жэшээнүүдые харуулна. Мүн тэрэшэлэн 16 наһатай Антон Майсур гэгшэ үдэр бүри ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлана.

Мүрысөөндэ оролсоһон аймагай 15 комсомольско-залуушуудай бригаднуудһаа 8-ниинь хабарай тарилгын хүдэлмэриин түсэбые аяар майн 20-до сүм дүүргээ.

Аймаг соого түрүүлжэ тарилгаа дүүргэбэ

ИВОЛГА. (Телефоноор абтаба). Майн 30-ай мэдээгээр Оронгын сомоной „Мартын 8" колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Орлов, партийна организациин секретарь нүхэр Рангина) тарилгаа дүүргэбэ. 621 гектарай орондо 625 гектар ороохото культурые таряад, мүнөө эртын пар хахалжа байна.

Энэ колхозой аймаг соогоо эгээл түрүүлжэ тарилгаа дүүргэһэөн ябадал хадаа колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй ехэхэн оролдолго гарганние харуулаа.

Мүн Гильбирын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Дамбаев, партийна организациинь секретарь нүхэр Ранжуров) ороохото культурын тарилга дүүргээд, мүнөө түсэбһөө гадуур ногоон һоломо тарижа эхилээ.

Эдэнэр аймаг соогоо ороохото культурын тарилгые дүүргэһэн түрүү колхозууд болоно.

Д. УРТЮБАЕВ.

* *

Стахановска ажалай эрхим жэшээ

Торийн аймагай Доодо-Торийн сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхозой № 1 болон №2 тарянажалай бригаднуудай залуу плугшад Ф. Савельев, Г. Соколов, А. Сергеев гэгшэд тарилгын эхилһэнһээ хойшо үдэр бүри үйлэдбэриин даалгабарие 135-150 процент дүүргэжэ, стахановска ажалай эрхим жэшээ харуулна.

Мүн тэрэшэлэн И. Егоров, Г. Ершов гэгшэд халаан соогоо нормоо 125—130 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ.

Сталинска табанжэлэй түсэб дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө эдэ патриоднуудай ажалай бүтээсэ үдэр ерэхэ тудам үргэдэнэ.

Эрид хубилалта эригдэнэ

Баргажанай аймагай Куйтунска МТС (директорынь нүхэр Сороковиков) республика соо эгээл хожомдон, хамагай хойно шэрэгдэжэ ябана.

Июниин 1-эй мэдээгээр энэ МТС полевой хүдэлмэриин эхилхэһээ хойшо 28 тракторааp 920 гектар элдүүрилһэн байна. Тиихэдэнь, Саянтын МТС-эй нүхэр Бимба Дымбрыловэй бригада 3 тракторааp 891 гектар элдүүрилжэ, жэлэй түсэб майн 18-да үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Куйтунска МТС-эй хожомдоһон шалтагаан юуб гэхэдэ, энэ МТС-эй олонхи тракторнууд түрүүшын үдэрһөө хойшо миин шахуу байжа, өөдтэй юумэ хээгүй.

Колхозуудта хүдэлмэрилхөөр эльгээгдэһэн трактор машинануудай хойноһоо техническэ харууһалга хэхэ гуримые олон бригаданууд сахинагүй.

Жэшээлхэдэ, Ленинэй ба Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта тарилгада ябаһан энэ МТС-эй тракторнууд муу заһабарилгаһаа болон МТС-эй дирекциин ба ахалагша механигай трактораа һайнаар абажа ябаха хэрэгтэнь тракторна бригада болон трактористнуудта бодото туһаламжа хүргэдэггүй, ажалай жаяг заршам эмхидхэдэггүй ябадалһаа тракторна хүдэлмэриин таһалдаха ушарнууд саг үргэлжэ үзэгдэнэ.

Тиимэһээ энэ МТС-эй дирекци ба партийна организаци болбол тракторна хүдэлмэри дээрэ эрид хубилалта хэжэ, республика соогоо илажа ябаһан Сүхын, Саянтын ба Хэжэнгын МТС-үүдтэй зэргэшэхэ ёһотой.

Г. ЦЫДЕНОВ.

Кожевниковэй бригада юундэ хожомдоноб?

Хориин аймагай „Победа" колхозой тарилгада ябаһан Үдын МТС-эй нүхэр С. Кожевниковэй тракторна бригада хабарай тракторна хүдэлмэриин түсэбые тон хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Энэ бригада тракторна хүдэлмэриин түсэбые хахадтаншье хүргөөгүй байха юм. Түсэбэй ёһоор 335 гектар элдүүрилхэ байһан аад, мүнөө оройдоо 151 гектар элдүүрилээ.

Хабарай тарилгада ябажа байһан энэ бригадын 4 тракторнуудһаа миил нэгэниинь хүдэлмэрилһөөр. Бэшэ тракторнуудынь эндэхи трактористнуудай трактор машинануудайнгаа хойноһоо техническэ харууһа хэхэ гуримые сахидаггүй шалтагаанһаа хэдэн арбаад хоногоор эбдэршэһэн байха юм.

Нүхэр А. Вахрушевой трактор аяар арбан хоног ажалгүй байгаа. Мүн нүхэд Брылев ба Мартынов гэгшэдэй тракторнууд хэдэн хоног соо заһабарилагдаагүй миил байба. Теэд эдэнэр тракторнуудаа заһабарилха ба тэдэнэй хойноһоо техническэ харууһа хэхэ гэжэ зааханшье анхаралаа табинагүй. Тиимэһээ, эдэнэр үдэрэйнгөө үйлэдбэриин даалгабарие дүүргэдэггүй байхаһаа байтагай хэдэн хоног хүдэлмэреэ зогсоодог байна.

Нүхэр Брылев газогенераторна трактораар 4,94 гектар элдүүрилхэ нормотой аад, 1-2,90 гектар хүртэр элдүүрилдэг байха юм. Мүн нүхэр Мартынов болбол колесно трактораар 3,60 гектарай оронд 2 гектар элдүүрилхэ зуураа, хэдэн арбаад килограмм үнэтэ горючи үлүү гаргашалһан байна.

Эндэхи трактористнуудай дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри мүн хангалтагүйгөөр табигданхай.

Трактористнуудай байра культурна болбосоноор заһабарлагдаагүй, трактористнуудынь эдеэ хоолоор хүсэд хангагдадаггүй байха юм.

Эдэ бүхы хадаа тракторна хүдэлмэриин түсэбэй дүүргэлтые һаатуулжа байһан гол шалтагаанууд болоно. Тиигэбэшье энэ гээгдэлые усадхаха тушаа МТС-эй дирекци, партийна организаци болон „Победа" колхозой правлениин түрүүлэгшэ заахaншье анхаралаа табинагүй.

Ушар иимэһээ ВКП(б)-гэй Хориин айком ба аймгүйсэдком энэ тракторна бригадын гээгдэлые усадхахын түлөө эрид хэмжээ абаха уялгатай.

Ц. ГАРМАЕВ, «Б.-М. Үнэнэй» тусхай корреспондент.

ҮНДЭР УРГАСЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛДЭ МЕХАНИЗАТОРСКА КАДРНУУДАЙ ҮҮРГЭНҮҮД

М. ГЕРШЕВИЧ, БМАССР-эй газартаряалангай Министрын орлогшо.

Бурят-Монгол АССР-эй хүдөө ажахые улам саашань хүгжөөхэ тэмсэлдэ машинно-тракторна станцинуудай механизаторска мэргэжэлтэдэй урда тусгаар харюусалгатай үүргэнүүд табигдана. Трактористнууд ба тракторна отрядуудай бригадирнууд, комбайнернууд ба механигууд, шофернууд ба слесарьнүүд, токарьнууд ба түмэршэ дархашад —МТС-эй бүхы хүдэлмэрилэгшэд өөһэд өөһэдынгөө даалгабарита ажалнууд дээрэ үндэр ургасын түлөө тэмсэгшэд мүн байна. Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ бүхы арга шадабари бидэндэ бии. Энэ жэлэй хабар манай республикын тракторна парк 100 гусеничнэ тракторнуудаар нэмээгдэбэ. Тракторнуудай ба тракторна прицепной зэбсэгүүдэй заһабари энэнэй урдахи дүрбэн жэлнүүдтэ орходоо шанар һайнтайгаар ба саг болзор соогоо дүүргэгдэбэ. Машинно-тракторна станцинууд энэ жэлдэ тоһо горючаар дутаха ябадалые үзөөгүй. Мүн баһа автомобильна парк нилээд олохон машинануудаар нэмээгдэбэ. Энэ жэлэй эхилхэһээ хойшо 100 гаран автомашинанууд МТС-үүдтэ үгтэбэ. Эдэ машинануудай 70 шахамынь гурбан тонын ЗИС-үүд юм.

МТС-үүдые механизаторска мэргэжэлтэнээр хангаха талаар нилээд ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаба. Хүдөө ажахые механизацилха һургуулинуудта: гусеничнэ тракторые ябуулагшад—173, тракторна отрядуудай бригадирнууд (6 һарын һуралгын болзортой)—34, участково механигууд (1,5 жэлэй һуралгын болзортой)—20 хүн бэлэдхэгдэбэ.

Эдэ бүгэдэ сэрэгһээ табигдажа ерэһэн хуушан трактористнуудтай хамтадаа манай республикын механизаторска мэргэжэлтэнэй тоое нэмээбэ. Иимэ дээрэһээ машинно-тракторна станцинуудай олонхинь хабарай тарилгада хүнэй талаар гүйсэд дүүрэн хангагдаһан тракторна бригадануудтайгаар ороһон байна. Трактор бүхэндэ ээлжэлэн хүдэлмэрилхэ хоёр хоёр трактористнуудтай байһан юм. Зүбхэн лэ зарим аймагай хүтэлбэрилэгшэд ба МТС-үүдэй директорнүүдэй энэ хэрэгтэ һаналаа табижа, саг болзор соонь хүнүүдые томилжо, һургуули һударта ябуулжа шадаагүй дээрэһээнь зарим нэгэн МТС-үүдтэ трактористнуудаар дутамаг ябадал үзэгдэһэн байна. Кяхтын МТС (директорынь нүхэр Слабоспицкий), Доодо Брянска МТС, (директорынь нүхэр Петрикей), Эгэтын МТС (директорынь нүхэр Бимбаев), Бага-Куналейн МТС (директорынь нүхэр Вильмов), Итанцын МТС (директорынь нүхэр Николаец)—эдэ МТС-үүд өөһэдыгөө дүүрэн гүйсэд механизаторска мэргэжэлтэнээр хангажа шадаагүй, Доодо Брянска МТС-тэ хабаатай байһан байна. Прибайкальска аймагай «Опытник» мэтын колхозууд өөһэдынгөө мэдэлэй нэгэшье трактористгүй байһан байна. Прибайкальска аймагай Итанцын МТС-тэ хабаадаха Соведүүдэй 7-дохи съездын нэрэмжэтэ колхоздо мүн баһа иимэрхүү үзэгдэлнүүд үзэгдэһэн байха юм. Эдэ МТС-үүд ба колхозууд бэшэ бэшэ газарнуудта трактористнуудые бэдэрхэ баатай боложо, хабарайнь тарилгын ажалнуудта нилээд горьтойхон һаад тойбо ушарба. Гэбэшье хабарай тарилгые угтан, шэнэ шэнэ механизаторска кадрнуудые һурган гаргаха ябадал юрэнхыдөө республикын хэмжээн дээрэ энэнэй урдахи жэлнүүдтэ орходоо эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэһэн байна. Жэшээлхэдэ: хүдөө ажахые механизацилха Илькын һургуулида һураһан 96 курсантнуудай 93-ниинь трактористын нэрэ зэргэтэй боложо, эдэнэй 36 хүниинь шалгалта дээрэ тракторай частьнуудые мэдэлгын талаар ба хүдөө ажалай машинануудые зүбөөр ашаглан хэрэглэхэ талаараа онсо һайн ба һайн гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаба. Энэ жэлдэ тогтоһон Сүхын МТС-тэ гусеничнэ тракторые ябуулха 16 трактористнар һургагдажа, эдэнэй 6 хүниинь ахалагша трактористын уялгатайгаар ажаллана. МТС-эй директор нүхэр Найдановай хэлэһэнэй ёһоор, эдэ нүхэд өөһэдынгөө уялгые һайнаар дүүргэнэ. Эдэнэй дунда трактористнар Жигжитов, Лхамажапов, Банзаракцаева гэгшэд илангаяа бэрхээр ажаллана. Нүхэр Жигжитов өөрынгөө ээлжээндэ тарилгын эхилхэһээ захалаад түсэбөөр хараалагдаһан 90 гектарай орондо 110 гектар газарые хахалжа, 109 кгр. тоһо горючи арбилжа шадаба. Доодо Брянска МТС-эй тракторист Шитин Захар гэгшэ энэ жэлдэ трактористын курсые дүүргэһэн байбашье, өөрынгөө СТЗ гэжэ колесно трактораараа 93 гектар газарые хахалба.

МТС-үүдтэ хуушан трактористнарай мэргэжэлые дээшэлүүлхын талаар бага бэшэ хүдэлмэри ябуулагдаа. 193 трактористнар ажалһаа таһалдалтайгаар хоёр һарын хугасаада һургагдаһан ба 503 трактористнар ажалһаа таһалдангүйгөөр курснуудые дүүргэжэ, өөһэдынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлһэн байха юм. Энэ жэл трактористнарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ курснуудай һуралсалай программада трактор машина шудалхаһаа гадна газартаряалангай гол шухала асуудалнууд оруулагдаһан байна.

Ажалай үндэр бүтээсые харуулагшадай тоо үдэр ерэхэ бүри олошорно. Республика дотороо алдартай болоһон Саянтын МТС-эй нүхэр Дымбрыловэй бригада, Курбын МТС-эй нүхэр Цырендоржиевэй бригада, Сүхын МТС-эй нүхэр Банзаракцаевагай бригада, Сэлэнгын МТС-эй нүхэр Чагдуровай бригаданууд өөһэдынгөө түрүү һуурие хабарай тарилгын үе соо эрхим ажалаар харуулжа, тарилгын хүдэлмэринүүдэй хараата түсэбые нилээдгүй үлүүбшэлэн дүүргэбэ. Мүн баһа манай республикын бусад ондоо МТС-үүдтэ эрхим һайн тракторна бригаданууд ба трактористнууд үсөөн бэшэ бии юм. Торийн МТС-эй тракторист нүхэр Тютрин гэгшэ өөрынгөө НАТИ гэжэ трактораар 284 гектар газарые хахалхаһаа гадна үдэр бүхэндэ өөрынгөө ажалай нормые 40—50 процент үлүүбшэлэн дүүргэнэ. Тарбагатайн МТС-эй Домна Гордеева гэгшын бригада хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдэй түсэбые 190 процент эрхим шанартайгаар дүүргэжэ, 1200 килограмм тоһо горючи арбилба. Курбын МТС-эй трактористка нүхэр Жамбалова гэгшэ СХТЗ гэжэ трактораар өөрынгөө ээлжээндэ 138 гектар газарые хахалжа, 72 килограмм тоһо горючи арбилба. Итанцын МТС-эй трактористка Севергина гэгшэ үдэр бүхэндэ өөрынгөө нормые 150—200 процент дүүргэнэ. Иимэнүүд жэшээнүүд ехэ олон байна.

Хүдэлмэриин эрхим һайн жэшээнүүдэй хажуугаар мүн баһа трактор машинануудтаа муугаар хандаха ябадалнууд бии юм. Нэгэ зарим трактористнууд машинынгаа хүсэ шадалые гүйсэд дүүрэн хэрэглэжэ шадахагүйһөө гадна, хүсэд һайнаар ябуулжашье шадахагүй ушарнууд үзэгдэхэ юм.

Трактористнуудые муугаар хэрэглэхэ, хүдэлмэригүйгөөр байлгаха ба ханамжатай һайнаар хараха хангахагүйһөө гадна, агротехникын заабаринуудые дүүргэхэгүй ябадалнуудые усадхахын түлөө юу хэхэ хэрэгтэйб гэхэдэ манай республикын түрүү зэргын тракторна бригаданууд ба түрүү трактористнуудай дүршэлнүүд болбол гансахан лэ тарилгын талмай дээрэхи ажалаа саг бүхэнэй һуралсалтай хамтадхан ябуулдаг отрядууд ба трактористнууд үндэр һайн ажалай бүтээсые туйладаг гэжэ харуулна.

Мүнөөшье хүртэр машинно-тракторна станцинуудта трактористнуудай һуралсал эмхидхэгдээгүй байна. Газартаряалангай Министерствээр ябуулагдаһан шалгалта болбол нилээд олон МТС-үүдэй директорнүүд, ахалагша ба участково механигууд болон тракторна отрядуудай бригадирнууд трактористнуудай һуралсалые эмхидхэхэ шухала хүдэлмэриһөө өөһэдынгөө дураар холодоһыень элирүүлбэ.

МТС-үүд бүхэндэ ба тракторна бригаданууд бүхэндэ трактористнуудай техникые шудалха һуралсалай асуудалнуудые түрүү зэргэдэ табигдадаг болгохо шухала. МТС-үүдэй директорнүүд ба ахалагша механигууд энэ хүдэлмэриие ёһын тэдыдэ бэшэ, харин бодото хэрэг дээрэнь эмхидхэжэ. энээндэ саг бүхэндэ анхаралаа табижа шалгажа байдаг болохо ёһогой.

Энэ жэлдэ дээрэ дурсагдаһан ёһоор МТС-үүдэй дэргэдэ колесно тракторнуудые ябуулха 672 хүнүүд һуража гараһан байна. Хабарай тарилгын түрүүшын 3—4 долоон хоногой туршада эдэ трактористнууд болбол ахалагша трактористнууд ба тракторна отрядай бригадирнуудай хүтэлбэри доро стажировка гараха заабаритай юм. Энээнэй һүүлээр эдэ трактористнуудай шадабари мэргэжэлые МТС-эй директорэй хүтэлбэри доро байгуулагдаһан комисси шалгажа, тусгаар трактористын нэрэзэргэ олгожо, трактораар өөрөө ажаллаха эрхэтэй болгохо ушартай. Гэбэшье залуу трактористнуудай олонхи дойнь болзорто стажировкаяа гарабашье һаань, тэдэнэй тракторна болон ажаллахаһаа гадна ахалагша тракторист боложо ажаллан байбашье һаань зарим МТС-үүд эдээндэ тракторые даажа ажаллаха эрхэ олгуулаагүй байна.

МТС-эй директорнүүд ба ахалагша механигууд болбол хабарай тарилгын дүүрэхые хүлеэжэ, залуу трактористнуудай шадабари мэргэжэлые шалган үзэхэ ябадалые хойшолуулжа болохогүй гэжэ мэдэхэ ёһотой. Залуу трактористын ажалай стажировкые гарахатай хамта тэрэнэй мэргэжэлые шалгажа, трактористын эрхэ олгохо шухала.

Манай республика хабарай тарилгын эгээл харюусалгатай хүндэ хүшэр үдэрнүүдые үнгэргэжэ байна. Мүнөө бидэндэ час минута бүхэн үнэтэй. Хабарай тарилгые саг болзор соонь дүүргэхэ ябадалда үзэгдэжэ байгаа дутагдалнуудые бүхы хүсөөрөө усадхажа, үндэр һайн ургаса хүртэхын үндэһэ һуурие табиха ёһотой.

Колхоз бүхэндэ—табанжэлэй түсэб

Хориин нэгэ колхозой ерээдүйн байдал

...ий аймагай Үдын сомоной ...ай нэрэмжэтэ колхозой члe... СССР-эй арадай ажахые hэр... бодхоохо ба хүгжөөхэ таба... түсэбтэй танилсаад колхо... ажахые хүгжөөхэ табан... түсэб зохёобо.

...лампочкатай электрическэ ... ба гуулха, энэнь мүнөө ... ашаглалгада оруулагдаха ... Элеkтрын гэлээр колхо... правлениин байшангые, ...узел, hургуули, колхозни... гаа гэр байрануудые гэ... гэлхэhээ гадна тэрэниие ороо... алгын болон бусад ажал ... ериин hалбаринуудта хэрэг... байна. Мүн сүүдхэ соо 100 ... таряа татаха шадалтай уhаар ... агдаха тээрмэ hаяхан ашаг... оруулагдаба. 3 бани бариха, ...до 6 шэнэ гэр бариха, айл ... гэрэй хажуугаар 4—5-hаа ... бэшэ модо тарихаар хараал...

...э табанжэл соо адуу мал... гаа тоо толгойе олошо... ба ашаг шэмыень горьтой... дээшэлүүлхээр хараална. ...ной январиин 1-дэ 715 тол... ргэ бодо малтай hаа, табан... эсэстэ 1115 толгой болгохо ... Адуу моридойнгоо тоо тол... 296-hаа 403 хүртэр, хонин ба ... 2529-hөө 4602 хүртэр, га... тоо толгойе 18-hаа 54 хүр... олошоруулха байна. 1946 оной ... 1-дэ хамта дээрээ 3558 ... малтай байhанай орондо ... сталинска табанжэлэй эсэс... 74-hөө үсөөн бэшэ малтай болохоор хараална. Мүн 350 тахяа шубуутай болохоор хараалагдана. Энэ табанжэл соо зүгын ажалые hайжаруулха, тиимэhээ мүнөө байhан 30 үүрэ 60 болторынь олошоруулха байна. Тэрэшэлэн ороohото болон огородой культурануудай ургасыень цээшэлүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэхээр хараалагдаба.

Энэ колхозой членүүд өөhэдынгөө табанжэлэй түсэбые хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ эхилээ. Колхозой түмэршэ дархан нүхэр Базаровай үүсхэл гарган оролдоhоной ашаар уhаар ябуулагдаха тээрмынь түргэн темпээр баригдажа, ашаглалгада оруулагдаба. Колхозой хонишод энэ жэлдэ абаhан түлнүүдээ нэгэшье хоролтогүйгөөр, тобир тарганаар мал болгожо байха юм. Хонидынь ногоондо унисадханай, hү шэмээ үгэжэ эхилээ. Мүнөө үедэ малынь ургы сэсэгээр бүрхөөгдэhэн уужам тала, губи, хада уулаар бэлшэжэ байна. Мүн эндэхи хонишод ховидойнгоо ноohые гээлгэнгүйгөөр хайшалжа абахын тулада тэмсэнэ. 40 холо гаран цевтнер ноohо абаха юм.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз хабарайнгаа тарилгые урда жэлнүүлэйхиhээ hураггүй эмхигэй ба түргэнөөр дүүргээд, пар хахалалгые эршэмтэйгээр ябуулжа байна. Энэ колхозой членүүд табанжэлэйнгээ түсэбые гансахан дүүргэхэ бэшэ, харин үлүүбшэлэн дүүргэхэ байhандаа ажаг hэжэг hанагданагүй.

Юм. Цыренов.

Стахановска вахтада жагсанаd

Паровозо-бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд дүрбэдэхи сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө стахановска вахтада жагсажа, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлажа байнад.

Шэрэм шудхалага цехын формовщик нүхэр Кузнецов болбол тус вахтада жагсажа, hүүлэй үдэрнүүдтэ даалгабарыа 300-400 процент хүртэр дүүргэнэ. Мүн залуу формовщица нүхэр Кожевникова 3-3,5 нормо халаан соогоо дүүргэдэг болонхой.

Тэрэшэлэн обрубщик нүхэр Адамов даалгабарыа үлүүлэн дүүргэжэ hайн жэшээ харуулна.

Жэлэйнгээ даалгабари 120 процент дүүргэбэ

Табанжэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө Гүрэнэй заводой хүдэлмэришэд социалистическэ мүрысөөндэ оролсобод.

Нүхэр Лавровой начальнигаар байдаг цехын эрхим стахановецууд нүхэд Анохин, Воронин, Палохин ба Баранов гэгшэд июниин нэгэнэй мэдээгээр жэлэйнгээ даалгабари 120 процент дүүргэбэд.

БОТАНИЧЕСКА САДАЙ БЭЛЭГ

Иволгын аймагай центрын ажалшан арадта бэлэг болгон Улан-Удын ботаническа садай хүдэлмэришэд 200 гаран таримал модонуудые бэлэглэбэ.

Тэдэ мододынь мүнөө hалбаран сэсэглэжэ захалаа.

...жэлэй саада тээ Ореховско комбинадай № 1 бүд нэхэлгын фабрика дээрэ Мария Волкова гэг... түрүүшын залуушуулай бригада эмхидхэhэн юм. Энэ бригадын бүд нэхэгшэд болбол бүд нэхэлгын 4 ... дээрэ хүдэлмэрилхэ ёhотой аад, 6 станок дээрэ хүдэлмэрилбэ. Иигэжэ хоёр жэлэй турша ...нэ бригада түсэбhөө гадуур 220 мянган метр эрхим шанартай бүд үгэhэн байна. ...йн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо Мария Волкова болон бүд нэхэгшэд нүхэд ...ева, Шибаева, Печкина гэгшэд хүн бүриин 12 станок дээрэ хүдэлмэрилхэ зуураа үдэр бүриингөө ...табарийе 250 процент дүүргэhэн байна.

...РАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhаа) М. Волкова, М. Ленушкина, А. Кашаева, Е. Шибаева, А. Печки...гшэд.

А. Бахваловай фото (ТАСС-эй фотохронико).

СЭЛЭНГЫН АЙМАГАЙ ЦЕНТРТЭ

Хара утаа бааюулhан хурдан түргэн поездоор үндэр набтар эльhэтэ гүбөөнүүдые ходорон, үргэлжэ нэлэнхы таряата талмайнуудые алаллан, Галуута нуурай станцида хүрэжэ ошобоб. Тэндэhээ шамдуун яаралтайгаар гаража, Тамчын шулуута талаар табилуулжа, шорогор үндэр Тоеон уулые дабажа, дайда дэлхэйн ногоорон хүхэрэн байhанда, адуу малай атарлан таргалан байhанда үнэн зүрхэнhөө баясажа, аргагүй хүхюутэй Сэлэнгын аймагай центртэ буубаб.

Холо ябаhандаа эсээшьегүй hаа, харгы замай тооhо шоройдо дарагдаhандаа хүрэhөөр лэ банида орохо гэжэ шиидэбэб. Теэд минии золгүйдэ бани хаалтатай байшоо. Амаралтынь үдэр байгаа юм бэзэ гэжэ hанаhамни даншье тиимэхэн бэшэ, энэ мэтэ амаралтын үдэрнүүд долоон хоног соогоо хэдэн удаа ушардаг юм гэжэ дуулаад, ямар жэгтэй юм бэ гэжэ бодоhоор гостиницада ерэжэ, „Красная Селенга“ гэжэ аймагай газетые оложо, яаралгүйхэн уншажа гарабаб.

Одоо газетэдэ Сэлэнгымнай центртэ „сай ууха газар“ нээгдэбэ, тэндэ дуратай хоол — хуу бии юм, шанар hайнтайгаар бэлэдхэдэгынь аргагүй, эрхим маркын тамхин, hайн шанартай архинуудшье бии юм, энэ „сай ууха газарта“ арад зониие аргагүй hайнаар хооллуулжа, хэрэгтэй юумээрынь хангажа байна гэжэ ехэ тодо элеэр бэшээтэй байба. Бишье тэрэ газетээ барилhан шэгээрээ магтаалта „сай ууха газарта“ эдеэлхээ ошобоб. Энэ „сай ууха газарай“ газааhаань харахада гэмгүйхэн, зосоонь ороходо зохистойхон байба. Гэбэшье ором сасуу хубсаhаяа тушаажа, хүниие хүлеэжэ хэдэн олон минутаяа үнгэргэбэб. Удаань гараа угаадаг газартань ошожо, ханада хадаатай гэрэлдэнь нюураа хаража байжа гараа угаагаад, аршаха гэхэдэ гарай аршуур байбагүй. Энэшье ябадаа, эндүү болоо бэшэ ха гү гэжэ hанаад, зал соонь орожо, сагаан бүдөөр хушаатай, саарhа дэлгэгдэhэн столдонь hуужа, менюень хаража элдэб зүйлэй эдеэнэй албэг баяниинь гайхажа hууhаар мэдэншьегүй хахад час болошоhон байбаб. Оодохон юбкэтэй, ягаа улаахан хасартай, хараха янзада сэбэр гоё басаган сэб сэб байса алхалжа ерээд:

— Та юу захихабта? — гэжэ урин зохидоор асууба.

Бишье захиха юумэеэ захижа оробоб гэхэтэй хамта, тэрэ басагамни мүн лэ урин зохидоор энэ үдэр иимэ хоол байхагүй гэжэ харюусажал байба. Би менюгэйнь эхинhээ абаад дээрэнь бэшээтэй эдеэ хоолой нэрые яаралгүйхэн нэрлэн байхадам үнөөхи басагам улагад гэжэ, „үтэр түргэлэгты, байhан юумыень захяад эдибэлтэнэй болоо бэзэ“ гэжэ гал сүй болобо. Энээндэньшье бии дураа гугаагүйб, асаржа үгэhэн юумынь эдижэ hуутарни аймагай райпотребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Будаев орожо ерээд, „haянай сай ууха газарамнай hабахайраад байна даа. Хоол хүнэhэ шэрэжэ асарха унаагүй ушар шалтагаанhаа менюмнай үгыреэд байна гэжэ сэбэр улаахан басагые хайралhан янзатай хэлэбэ. Гэбэшье үнөөхи басаган хүрэжэ ерээд, уууртай сухалтайгаар үтэр түргэн мүнгэеэ түлэгты гэжэ захирба. Мэгдэжэ шамдажа 27 түхэриг гаргажа түлэжэрхёод, яахадаа иимэ болоhынь хэлэжэ үгөө hаа яахабта гэхэдэм, үнөөхи басаган эшэhэн янзатай улагад гээд эндүүрээб гэжэ гуйгаад, арбан түхэригыем бусаажа үгөөд, эриhэн тамхииемнишье асаржа үгэhэн юмгүй, „үгы“ гэжэ хэлэжэрхёод оро хираангүй ябашаба. Бишье удаан эндэ hуунгүйгөөр „талханиинь юундэ түүхэй гээшэб“ гэлсэжэ байhан зоной дундуур түргэн шамдуун гаража арилбаб.

Аймагай центрээр алхалжа ябатараа социалистическэ культурын байшанда удэшын 9 части аргагүй hонирхолтой кино болохо гэhэн соносхол уншажа, тэбхэр 9 части социалистическэ культурын байшанда хүрэжэ ошоходом 5 — 6 хүнүүд гажагар мужагар hандали дээгүүр hуугаад, тамхи татажа, хубсаhа хунартаяа hуужа байба. Алин гээшэб кинотнай гэжэ hурахадам 9 сагта гэжэ соносхогдоhон байгаа hаань, 10 часта эхилдэг, 10 часта эхилхэ гэжэ соносхогдоhон байгаа hаань 11 часта эхилдэг — иимэ hонин заншалтай юм гэжэ тэндэ байгшад намда тайлбарилба. Сэлэнгын цэнтртэ саг хямгадаха ябадал гэжэ үгы юм байна гэжэ hанаhаар байтарни 10 саг боложо, үшөө арбаад хорёод минута хүлеэhэнэйм hүүлээр арайшье гэжэ кино эхилбэ. Һонирхолтойшье картина гараха байба. Гэбэшье киномеханигай муугаар эхилhэн сагhаань хойшо шалтаг дээрэ нялтаг боложо, лентэнь таhаржа ударжа, лампань унтаржа залиржа, арай шамай арбан хоер саг болохоо байхада кино дүүрэбэ.

Тэндэhээ гаража гостиницада ошожо, номер соогоо орожо, газаа талаhаань харахада аятай зохистойгоор хуряагдаhан кровать, гостиницынь углуу булангаарынь табигдаhан сэсэгүүдээр hонирхон, амарха гэжэ хэбтэбэб. Теэд үглөө үглөөгүүрынь бодоходоо энэ гостиницада хоноhондоо бэеэ зэмэлхэ баатай болобоб. Ушар юуб гэхэдэ, энэ гостиницада хулпаа булуудха яашагүйгөөр үдэшэhэн байгаа. Гостиницые эрхилэгшэ хулпаа булуудхануудаа үгы болгохын орондо „хариhаа ябаhан хүниие хазадаг баридаг юм даа, өөhэдынхидөө ама шүдөө хүргэжэ байдаггүй юм“ гэжэ омгорхоhон янзатай хэлэжэ байба.

Сэлэнгын аймагай центртэ ябаhан ябадалаймни hонирхолтойшье бэшэ hаань, аймагай эмхи зургаануудай эрхилэгшэнэр энэ хэдэн мүрнүүдые уншажа, аймагайнгаа центргэ хорогдоод байhан хойрог муу ябадалые үгы хэхэ бэзэ гэжэ hанаhан дээрэhээ бэшэбэб.

Лубсан РИНЧИНО.

Социалистическэ мүрысөөндэ илаба

Улан-Удын пристаниин коллектив СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ Сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөнэй долгиие улам үргэнөөр бадаруулжа, ажал хүдэлмэри дээрээ бага бэшэ амжалтануудые туйлаа.

Тус пристань Сүхэ-Баторай пристаньтай ба Байкалай порттой социалистическэ мүрысөө баталhан байха юм. Гадна, бригаданууд ба тус тус стахановецуудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр ябуулагдана.

Улан-Удын пристань май hара соо ашаа шэрэхэ түсэбөө 107,2 процент, ашаа тээхэ ба буулгаха түсэбөө 104,2 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгээр 122 процент дүүргэжэ, пароходство соогоо нэгэдэхи hуури эзэлээ.

Социалистическэ мүрысөөндэ май hара соо түрүү hуури эзэлhэндэнь Улан-Удын пристаньда энээнэй урда тээ барижа байhан Сэлэнгын пароходствын Управлениин ба гол мүрэнэй уhан замай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай бассейнын комитедэй дамжуулгын Улаан тугые саашадань үлөөхэ гэжэ пароходствын управлени шиидхэбэ.

Энэ пристаниин ашаа тээгшэдэй Изосимовай бригада май hарынгаа даалгабариие 137,1 процент, Останчугай бригада 127 процент, Павленкын эмэгтэйшүүдэй бригада 120 процент дүүргэжэ түрүү hуурида ябанад.

Г. ДАНЗАНОВ.

Сабшалангай газар үтэгжүүлхэ хэрэгтэ hаналаа табинагүй

СССР-эй Верховно Соведэй 1-дэхи сессеэр баталагдаhан Хуули соо сабшалангай газар үтэгжүүлжэ, энээнэй үндэhөөр hайн шанартай шэмэтэй үбhэ ногооной үндэр ургаса хуряажа абаха хэрэг, социалистическэ малажалые улам саашань хүгжөөхэ ябадалда тоншье шухала гэжэ хэлэгдэнэ. Яруунын аймагай колхозуудаар энэ шухала хэрэгтэ ёhотой анхарал хандуулагданагүй. Энэ хабарай үедэ нэгэ хирэ аймагай газарай таhаг ба бусад органуудаар бага зэргэ хэлсээн болоhоншье байгаа hаа, тэрэнь мүнөө болтор хүсэндээ ороогүй, мартагдашоод лэ байhаар. Аймагай колхозуудаар нэгэшье луговодческо звено гэжэ эмхидхэгдэhэн юм үгы. Энэ хэрэгые хүндэтэй дээрэ тоолоhон зарим колхозой хүтэлбэрилэгшэд арайл гэжэ ганса хүниие томилоод, тэрээнээ унаха унаагүй, хамhаха нүхэргүйгөөр орхижорхёод байха юм. Хүнэй hураа hаа луговодческо звено үшөө үндэр ургасын звено гэжэ гансахан үбгэнөө нэрлэжэ байдаг юм. Энэ мэтэ ябадалнууд аймаг соо ехэ олон. Гадна, зарим колхозуудайнь хүтэлбэрилэгшэд оройдоо гансашье хүниие гаргаагүй, хүн үгы гэжэ шалтагаан олоод лэ hуужа байха ябадалнууд бии юм. Иимэнүүд колхозуудай тоодо Эгэтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Белоусов), комсомольско сомсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Климов) ба бусад олонхи колхозууд оролсоно. Эдэ колхозууд 1945—1946 онуудай малай үбэлжэлгэдэ үбhэ тэжээлэй талаар ехэхэн дутагдалнуудые үзөөhэн. Тэжээл муутай дээрэhээ хэдэн олон толгой малаа үхүүлhэн ба малайнь хүсэ шадал тоншье муу байна. Гадна үбhэ худалдажа абахын тула малаа гаргашалhан байна.

Эдэ колхозуудтай Ульдиргын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Банзаров), Эгэтын сомоной Карл Марксын нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Гомбоев) колхозуудые сасуулаад хараха болоо hаа ехэхэн илгаанууд байха юм. Молотовой нэрэмжэтэ ба Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд недондо жэлдэ сабшалангай газар үтэгжүүлхын хүдэлмэриие амжалтатайгаар үнгэргэhэнэйнгөө ашаар 1945—1946 онуудай малай үбэлжэлгын үе соо үбhэ тэжээлээр дутамаггүй үнгэрhэн байна. Эдэ колхозууд мүнөө жэлдэ нёдондонойнгоо дүй дүршэлөөр хабартаа эртээр газар уhалха, наг шэбхэ адхаха мэтээр хэдэн горьтойхонууд хэмжээ-ябуулгануудые хэhэн байна. Гэбэшье hүүлэй үедэ мүн лэ орхижорхёод hуужа байна.

Эдэ ябадалнууд аймагай эрхилхы органуудта мэдээжэ байбашье ямаршье хэмжээ абтаагүй, харин аймагай газарай таhагай ахалагша мелиоратор нүхэр Бугакова hарадаа нэгэ дахин телефоноор колхозуудhаа мэдээ суглуулаад лэ, энээгээрээ бүхы хүдэлмэриинь дүүрэшэдэг байха юм.

Энэ мэтэ ябадалнуудаа дары үндэhөөрынь усадхажа, тусхай хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Д. ЦЫДЕНОВ.

Сэрэгэй албанhаа табигдагшадта анхаралтайгаар хандаха, hаналаа табиха ба туhалха

...тскэ арад болбол Улаан ... сэрэгшэдтэ гүнзэгы инаг... аар хандана. Эхэ оромнай ...гөө үнэн сэхэ хамгаалаг... агуехэ баясхалан хүргэжэ, ...эй хэтэ мүнхын габьяата ...нуудааранъ баярлана. Улаан ... болбол фашистска булимта... тай хатуу шанга дайн байл... кэ, өөрынгөө Эсэгэ ороной ...лөө ба бэеэ даанхай байда... ...гаалба. Гитлеровскэ дар... гэнжэhээ мултарха ябадал... Европын арадуудта туhалhан ...ханиие баруун тээшье, зүүн ... бута сохин үгы хэhэн ...

...ровскэ Германиин үбдэг hэхэржэ унаhанhаань хойшо ... үлүү болобо. Манай арад ... сүлөөдэ дуратай дэлхэйн ... арадууд Эхэ оронойнгоо үмэ... түрэлхитэнэй үмэнэ Улаан ... харуулhан агуехэ габьяае ...шье мартахагүй, Улаан ... болбол гитлеровскэ бузар ...дые бута сохин үгы хэжэ, ... арад зондо фашистска ...адай бэлэдхэжэ байhан ...тай аюулhаа мүнөө үеынхи... ерээдүйнхидые өөрынгөө ...эсэбэри, эрэлхэг зориг ба ...ряар аршалhаниинь хээзээ... мартахагүй.

...тска нохосуудай шуhата ...ые, тэдэнэрэй асарhан хо... ...андаралгые бидэнэр хэ... ...е мартахагүйбди. Фашист... ...имтарагшадай манай горо... ... тосхонуудые галдажа ...эйнь мүр сараа сүлөөлэг... ...оветскэ газар дээрэмнай ...е болтор hалаагүй. Агуу... ...жоводец нүхэр Сталинаар хүтэлбэрилэгдэдэг Улаан Арми болбол немецкэ булимтарагшадые нангин советскэ газар дээрэhээ хобхо сохин үлдэжэ, дайн сэрэгые дайсанай территори дээрэ гаргаад, гитлеровскэ зэрлиг нохосуудые өөhэдынь эшээн соо—Берлиндэ эсэслэн дараhан бэлэй.

Дайнай дүүрэhэн дары 1945 оной июниин 23-да СССР-эй Верховно Совет дайлалдажа байгаа армиин личнэ составай наhажаал болоhон сэрэгшэдые сэрэгэй албанhаа табиха тухай хуулиие батал абаhан юм. Өөрынгөө сэрэгэй уялгые үнэн сэхээр гүйсэдхэhэн манай алдарта сэрэгшэд түргэнөөр түрэл бүлэнэртөө, түрэhэн гэрнүүдтээ, амгалан тайбан зохёохы ажалдаа бусажа ерэхынь тухай анхарал табижа байhанаа манай советскэ правительство энэ актаар харуулhан байгаа.

Олон зуун мянган сэрэгшэд түрэл городууд ба тосхонуудтаа, амгалан тайбан ажалдаа бусажа ерэнхэй. Тэдэнэр болбол уялгаяа гүйсэдхэhэнөө лаб мэдэржэ, социалистическэ эсэгэ ороноо үнэн баатараар хамгаалhан солотойгоор гэр бүлэнэртөө бусажа ерэбэ. Советскэ засаг, коммунистическэ парти, бүхы манай олониитэ, бүхы арадуднай фронтовигуудые анхаралаар хүреэлбэ. Сэрэгэй албанhаа табигдагшадые ажалай ба ажаhуудалай талаар түбхинүүлхэ тухай шухала тогтоолнууд абтаhан байгаа. Үйлэдбэриин, культурын ба олониитын ажал-ябуулгада өөрынгөө хүсэ шадалые үргэнөөр ба хүсэдөөр хандуулха арга-байдалнууд тэдэндэ олгогдоhон байна.

Үнгэрэгшэ жэлэй турша соо советскэ ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдэй личнэ составhаа хоёр ээлжээтэ табилганууд боложо үнгэрбэ. Өөhэдынгөө журамаар ба эб эмхеэр, хүндэ хүшэр байдалые дабажа шадаха шадалаараа тон ехэ хүсэтэй онсо илгаата хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэли арми заводуудта ба фабрикануудта, колхозуудта ба совхозуудта, институдуудта ба албан газарнуудта бусажа ерэбэ. Тэдэнэр болбол дайшалхы улаанармейскэ hургууляар хүмүүжүүлэгдэжэ, хүнэй hайн hаналай эгээд эрхим шанарнуудые харуулжа, даалгагдаhан хэрэгүүдтээ эдибхитэй хандалгаараа олониитые зоригжуулан тон ехэ үүсхэлтэйгээр арадай ажахын элдэб участогууд дээрэ ажаллажа байнад.

Мүнөө СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй личнэ составhаа гурбадахи ээлжээнэй табилга үнгэргэгдэжэ байна. Манай ороной городуудта ба тосхонуудта хэдэн зуун мянган шэнэ ажалшад ерэхэнь. Тэдэнэрые хүндэтэйгөөр угтажа абалга болбол манай бүхы партийна, советскэ ба олониитын организацинуудай шухала зорилго ба үнэн уялгань мүн болоно. Энэ хүдэлмэридэ түрүүшын ээлжээнүүдтэ сэрэгэй албанhаа табигдагшадые угтахын талаар олдоhон дүй дүршэлые хэрэглэхэ ба али болохоор анхаралдаа абаха зэргэтэй.

Дайн байлдаанай баатарнууд, Эхэ ороноо хамгаалагшад болбол арад зоной бодото анхаралаар хүреэлэгдэhэн байха ёhотой. Сэрэгэй албанhаа табигдаhан хүн бүхэн түрэл город гү, али тосхондоо хари харитараа энэ анхарал ба туhаламжые үзэжэ ябаха ёhотой. Тэдэнэр хадаа өөрынгөө шэнэ, «штатска» ажабайдалдаа алхаха бүридөө вокзал дээрэ уулзаhан сагhаа хойшо цех, колхоз, албан газарта ерэхэ саг хүртэрөө иимэ хандалгые үзэжэ ябаха ёhотой.

Бүхы партийна, советскэ ба профсоюзна организацинууд, сэрэгэй албанhаа табигдаhан офицернүүд ба боецүүдэй дунда политическэ хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха, тэдэнэрэй материальна-ажаhуудалай хэрэгсэлнүүдые хангахын тулада бодото туhаламжа үзүүлхэ, тэдэнэрэй ажалда орохынь түлөө анхаралаа табиха уялгатай байна. Эндэ зүбхэн лэ шиидхэбэринүүд ба тогтоолнуудые гаргалгаар хизаарлажа болохогүй. Эдэ тогтоолнууд яажа бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэб, парти ба правительствын заабаринууд яажа бэелүүлэгдэнэб гэжэ үдэр бүри анхаран хаража байха ёhотой, сэрэгэй албанhаа табигдагшадай советскэ арадай амгалан тайбан зохёохы ажалда али болохо түргэнөөр хамтаран орохынь тулада шухала хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Сэрэгэй албанhаа табигдагшад болбол олониитын-политическэ ба үйлэдбэриин ажалда эдибхитэй хабаадагшад болохынь тулада, тэдэнэрэй ажаүйлэдбэридэ, хүдөө ажахыда, культурна хүдэлмэридэ түрүүшүүл болохынь тулада, тэдэнэрэй шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэбые гүйсэдхэхын ба үлүүбшэлэн гүйсэдхэхын түлөө тэмсэгшэдэй түрүү зэргэдэ-хэзээ бүхэндэ ба хаанашье ябахынь түлөө үдэрhөө үдэр бүри оролдохо зэргэтэй.

Советскэ хэблэлдэ мүн лэ ехэшэг харюусалга даалгагдаhан байна. Республиканска, хизааранууддай, областьнуудай ба районуудай газетэнүүд болбол сэрэгэй албанhаа табигдагшадые яажа угтаhан тухай, урдын фронтовигуудай предприятинууд дээрэ, албан газарнууд ба колхозууд дээрэ яажа хүдэлмэрилжэ байhан тухай материалнуудые саг үргэлжэ толилжо, эрхим организацинууд, заводууд ба фабрикануудай дүй дүршэлые тунхаглажа, амгалан тайбан ажалдаа бусажа ерэhэн Улаан Армиин сэрэгшэд тушаа большевистскэ анхарал гаргадаг хүнүүдые магтан үргэжэ ба харин сэрэгэй албанhаа табигдагшад тушаа большевистскэ анхарал гаргадаггүй хүнүүдые шүүмжэлжэ байха ёhотой.

Эхэ оромнай өөрынгөө дайшалхы хүбүүдые баяртайгаар угтажа байна. Союзна республикануудай столицануудта, городуудта ба тосхонуудта угталга болбол арадай ёhотой hайндэрлэлгэ болоно. Москва, Ленинград, Тбилисидэ сэрэгэй албанhаа табигдагшад ерэхэдээ олониитын баяраар, арадай урин дулаан амаршалгаар угтагдана. Вокзалнууд дээрэ болоhон митингнүүд болбол героическа Улаан Армиин алдар солын, манай илалтануудые эмхидхэгшэ ба зоригжуулагша нүхэр Сталинай алдар солын нэрэ хүндын демонстрацида дамжан ороно. Фронтовигууд арадай инаглалгаар сэдьхэлээ баясхалан ябанад.

Манай орон болбол шэнэ табанжэлэй байгуулагшадай хүсэн түгэс нэмэлтые зэбсэгтэ хүсэнүүдэй дундаhаа абахань. Сэрэгэй албанhаа табигдагшадые анхаралаар ба туhаламжаар хүреэлхэ гээшэ манай большевистскэ, гражданска уялга мүн.

(Июниин 2-ой «Правдын» түрүү бэшэг).

*

Сочинско туршалгын станциин научна хүдэлмэрилэгшэдэй олон жэлэй турша соо үсэд шангаар хүдэлһэнэй эсэстэ Красноярска хизаарта субтропическа болон урда зүгэй жэмэстэ культурын сайн үйлэдбэри эмхидхэгдэбэ. Адлерска болон Лазаревска районуудта сайн совхозууд бии болгогдожо, Кубаниин урда районуудта сайн культурые дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Дагомысскэ сайн фабрикада үйлэдбэрилэгдэхэ Сочинско туршалгын станциин сайн плантацинуудай набшаһануудай хуряалга майн 15-да эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сайн набшаһанай хабарай түрүүшын хуряалга.

Г. Хомзорой фото (ТАСС-эй фотохронико).

*

Дайнай һүүлдэхи жэлнүүдтэ сад тарилгын хүгжэлтэ

А. ГУЦЕВИЧ, СССР-эй Газартаряалангай Министерствын үрэ-жэмэстэ ургамалай ба овощной таһагай начальник

СССР-эй Верховно Советэй сессиин баталһан хүдөө ажахын дайнай һүүлдэхи хүгжэлтын табанжэлэй түсэб соо үрэ жэмэстэ модо һөөгүүдые тариха тушаа ехэшэг анхарал табигдаһан байна. Сад-сэсэглигүүд хадаа гансашье тосхон һууринуудые шэмэглэдэг бэшэ, мүн баһа колхознигуудые шанга шадалтай болохо ябадалдань тухалалсадаг, бүхы ажалшан арадай эдеэ хоолдо нэмэри болодог байха юм.

Революциин урда тээхи Россида үрэ жэмэстэ модо һөөгүүдые багаар таридаг байгаа. 1913 ондо 650 мянган гектар дээрэ сад-сэсэглиг таригдаһан аад, ехэнхинь помещигүүдэй, кулагуудай байһан байна. Юрдөөл советскэ засагай үедэ ажахын энэ һалбариин хүгжэхэ услови бии болоо. 1940 он хүртэр 1,5 миллион гектар шахуу газар дээрэ сад-сэсэглигүүд таригдажа, тэрээнһээнь 700 мянга шахуу гектарынь колхозуудай, бэшэнь хадаа совхозуудай, колхознигуудай, хүдэлмэришэн ба албахаагшадай байһан юм. Октябрьска революциин урда ороной хойтохи ба зүүн районуудта сад-сэсэглиг тариха ябадал огто үгы байгаа, харин 1940 он хүртэр эдэ районуудта 25 мянган гектар шахуу газарта үрэ жэмэстэ модо һөөгүүдые һуулгаһан байна.

Иимэнүүд амжалтанууд байбашье, хүсэд дүүрэн бэшэ гэжэ хүн бүхэндэ эли. Дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ колхозуудай ойролоо гурбанай нэгэ хубинь сад-сэсэглигтэй байгаа, теэд колхознигуудай, хүдөө тосхондо һуугша хүдэлмэришэн ба албахаагшадай ойролоо долооной нэгэнь өөрынгөө бууса шадарай участок дээрэ үрэ жэмэстэ модо һөөгүүдые һуулгаһан байха юм. 1939—1942 онуудта сагай уларилай тон муу байһан дээрэһээ центральна Россида ба Волга шадарай хэдэн областьнуудта хүйтэнһөө боложо ургамалнуудай нэгэ хэдэн хубинь үхэһэн байна.

Дайнай үедэ сад-сэсэглиг тариха ябадалда немецко-фашистска булимтарагшад тон ехэ хохидол үзүүлээ. Тэдэнэр хадаа хэды мянган гектар газар дээрэ үрэ жэмэстэ ургамалнуудые үгы хэжэ үхүүлһэн байха юм. Ажахын энэ һалбарилые доошонь оруулха талаар дайнай үедэ энэ хүдэлмэридэ багаар анхаралшье табиһан ушар туһалһан байна гээшэ. Энээн дээрэһээ сад-сэсэглигүүдэй талмай тон ехээр бага болоһон байна. Мүн баһа үрэтэ питомнигой тоо ашагүй хороо.

Мүнөө дайн сэрэгэй һүүлдэхи арадай ажахын хүгжэлтын замда манай ороной ороод байхада, үрэ жэмэстэ модо һөөгүүдые һэргээн ургуулха ба дэлгэрүүлхэ зорилго урдамнай гараад байна. Советскэ правительство хадаа үшөө 1944 оной октябрь һарада «Үрэ жэмэстэ питомнигуудые һайжаруулан олошоруулха хэмжээнүүд тухай» гэһэн тогтоол гаргажа, питомнигуудай тоое тогтоогоод, хүдэлмэриинь түсэбые баталжа, эрхим һайн мичуринска, бусад сортын яблони, груша, вишни ба сливэнүүдые ургуулха гэжэ һуурин тосхоной органуудые уялгалба. Энэ заабариин ёһоор ехэхэн хүдэлмэри хэгдэжэ эхилбэ. Хэдэ хэдэн областьнуудта энэ хэрэгтэй талаар нилээд ехэ амжалта туйлаһан байна.

Үрэ жэмэстэ модо һөөгүүдые тарилгые хүгжөөхэ талаар түрүүшүүлэй нэгэндэ Краснодарска хизаар ороно. Энэ хизаарай колхозууд хадаа 1945 ондо түсэбөө 5 дахин үлүүлжэ, 1000 гектарта шэнэ сэсэглигүүдые тарибад. Тэдэнэр мүн баһа 2000 гектар газарта хуушан сэсэглигүүдээ һэлбин заһабарилаа, питомнигуудые бариха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн юм. Бууса шадарай участок дээрэ 150000-һаа үлүү үрэ жэмэстэ модо һөөгүүд таригдаһан байна. Энэ хизаар хадаа үрэ жэмэстэ модо һөөг ургуулгые саашань дэбжүүлхэ аргатай ба ойрын жэлнүүдтэ ороной олон ажаүйлэдбэриин районуудые жэмэсээр хангажа шадаха шухала центрнүүдэй нэгэниинь боложо шадаха байна. Нилээдгүй ехэ хүдэлмэри баһа Курска, Ульяновска, Саратовска областьнуудта, Татарска ба Чувашска АССР-үүдтэ, Грузинска ССР-эй Батумска ба Горийска районуудта хэгдэһэн байна. Шухала амжалтанууд Московско областьдо, 550 гектар талмай дээрэ сэсэглигтэй Ленинскэ райондо туйлагдаһан байна. Эндэ 1945 ондо 80 гектар газар дээрэ фруктово модод, 50 гектар газар дээрэ жэмэстэ модод һуулгагдаһан ба 60 гектар газар дээрэ хуушан сэсэглигүүдые һэлбин заһабарилаа. Ленинскэ район болбол Москвае шэнэ үрэтэ жэмэс фруктнуудаар хангаха шухала базын нэгэн боложо шадаха ба болохо байна.

Красноярска хизаарай Минусинска районд о шэнэ сад-сэсэглигүүд һүүлшын жэлнүүдтэ 690 гектар газар дээрэ таригдаһан байха юм. Районой булта шахуу колхозууд үрэ жэмэстэ ургамалнуудтай. Мичуриниие дахагшад болбол Сибириин хүйтэндэ даамгай ба ашагтай хүдөө ажахын һалбари болгожо, үрэ жэмэстэ модо һөөгүүдые үсхэбэрилэн дэлгэрүүлжэ шадабад. Зарим нэгэн республика ба областьнуудай эдэ амжалтанууд хадаа шэнэ табанжэл соо хэгдэхэ ёһотой байһан энэ ехэ хүдэлмэриин түрүүшын дэбжэлтэнүүд болоно. Үрэ жэмэстэ модо һөөгүүдые тарилгада дайн сэрэгэй жэлнүүд соо ушарһан хохидолнуудые үгы хэжэ энээнэй удаа тээхи табанжэлдэ ажалшадай фруктнуудые хэрэглэлгые хэдэн дахин ехэ болгохо зорилготойгоор ургамалнуудай талмайе 2—3 дахин үргэдхэхэ хэрэгтэй. Эдэ зорилгонууд хадаа тус эрдэм ухаанай учрежденинүүдэй зүгһөө шухала туламжагүйгөөр дүүргэгдэхэгүй гэжэ ойлгосотой.

Үрэ жэмэстэ модонуудай тарилгын түрүүшын ээлжээнэй зорилгонуудай нэгэниинь хадаа һуулгалтын материалые бэлэдхэхын тулада питомнигуудые бии болголго болоно. Мүнөө орон доторомнай 1000 шахуу питомнигууд бии, теэд тэдэнэй үсөөн бэшэнь дайн сэрэгэй жэлнүүдтэ хаагдаһан байгаа. Питомнигууд хадаа мэргэжэлтэй кадрнуудгүй, хэрэгсэлыень хангаха база гэжэ үгы, инвентарь болон материалнуудгүй. Иимэ юумэнүүд шухала хэрэгтэй байна. Мүнөө байһан питомнигуудые бэхижүүлхэ ба тооень олошоруулха зорилго табигдана. Район районд о тааруулхаар шалгагдажа тогтоогдоһон сортын һуулгагдаха материал гаргахаар ардаа бэшэ хүдэлмэрилхэ шухала. Питомнигууд хадаа яблони, грушанууд, сливэнүүд, вишнинүүд, жэмэсэй культуранууд, эдэнһээ гадна урда районуудта-абрикосууд, персигүүд ба һуулгагдаха элдэб түрэлэй бусад материалнуудые гаргаха еһотой. Энээнһээ гадна элдэб сагуудта эдеэшэдэг үрэнүүдэй сортнууд байха ёһотой. Тиимэ тула фруктнуудые хэрэглэхэ үеые һунааха арга олдоно, болбосоруулхын тула консервнэ заводуудта тэдэниие таһалгаряагүйгөөр оруулжа байхые хангаха байна.

Үргэнөөр дэлгэрһэн хуушан сортнуудые олошоруулха тушаа гол анхаралаа табиха хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, центральна районуудта эдэ сортнууд болоно гэхэдэ—яблонинуудһаа: антоновко, бабушкино, славянка, хүрин эреэн һудалта, эреэн һудалта анис ба бусад; грушануудһаа: үрэһэгүйтэ (бессемянка) нарин мүшэртэ; вишнинүүдһээ—владимирска, шубинка, Мичуринай үрэжэлтэ; сливэнүүдһээ—түргэн эдеэшэдэг улаан, очаковска сагаан ба бусад.

Колхознигууд болон хүдөө тосхонуудаар һуужа байһан хүдэлмэришэд ба албахаагшадай гэрнүүдые тойруулан бууса шадарайнь участогууд дээрэ үрэ жэмэстэ модо һөөгүүдые һуулгаха ехэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй болоно. Энэ хүдэлмэри бэелүүлхэдэ колхозуудай хашаа хорёо ба тосхон һууринууд ногооруулагдаха, сэсэглигүүдэй талмайнууд 100 мянган гектарһаа бага бэшээр үргэдхэгдэхэ, шэнэ ба хатааһан фруктнуудай эдеэ хоолые ашаглаха ябадал нилээд ехэ болохо байна. 1940 ондо абтаһан СССР-эй правительствын ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолоор бууса шадарай участок бүридэ 15—20 үрэтэ модонуудые һуулгаха гэжэ һанамжалагдаһан байха юм. Үнгэрһэн жэлдэ бууса шадарай участогууд дээрэ миллион шахуу үрэтэ модонууд һуулгагдаһан байха. Теэд энэ хадаа тон бага гээшэ.

Шэнэ табанжэлэй турша соо бууса шадарай участогууд дээрэ 120 миллион үрэ жэмэстэ модо һөөгүүдые һуулгаха хэрэгтэй. Энэ хэрэгые һайнаар ябуулбал, түсэбэй бэелүүлэгдэхэнь һэжэггүй.

Колхозой сад-сэсэглиг тарилгые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ гэһэн тон ехэ хүдэлмэри байна. Агротехникын хэмжээе дээшэлүүлхэ, колхозуудые садай хэрэгсэлнүүдээр, хороор садай бэридүүдые үгы хэхэ аппарадуудаар хангаха, садые тойруулан хоройлхо шухала байна. Энээнгүйгөөр үрэ жэмэс һайн ургаха юм гэжэ һанажа болохогүй. Ойрын жэлнүүдтэ хэгдэхэ нүгөөдэ зорилго болбол колхозуудта шэнэ садуудые һуулгаха ябадал болоно. Колхоз бүхэнэй садтай болохые ба манай орондо амтатай үрэ жэмэс элбэг дэлбэгээр бии болохые бидэ хүсэжэ ёһотойбди.

Һуулгаһан модо мүшэрнүүдэй хойноһоо зүб харууһалга хадаа элдэб нарин хүдэлмэринүүдые эридэг гэжэ мэдээжэ. Тэрэ хүдэлмэриин тоодо: тайража заһаха ба тариха, садай бэридүүд ба үбшэнтэй тэмсэхэ ябадал ба бусад хэмжээнүүд оролсоно. Һайн хүгжэһэн садтай, илангаяа ороной урда районуудай колхозуудта тусгаар садай бригаданууд эмхидхэгдэхэ ёһотой. СССР-эй дунда зэргэтэ байһан колхозуудай сад харадаг бригаданууд илангаяа үрэ жэмэстэ модо һөөгүүдэй дунда байһан багахан талмай дээрэхи овощной культуранууды даалгажа үгөө һаа дээрэ байха.

Томо томо үрэ жэмэстэ модонуудые тариха, тэдэниие харууһалха гээшэ бүхы шухала хүдэлмэриие механизироважа ябуулха техникые эринэ. Мүнөө үедэ үлэмжэ хүндэ хүшэр сад тарилгын хүдэлмэриие механизировалха арга бии болонхой. Теэд МТС-үүд хадаа сад тарилгын хүдэлмэриие хангаха талаар мүнөө хүдэлмэри хэнэгүй. Энээнһээ боложо, гол шухала хүдэлмэринүүд болохо питомнигууд, садууд ба жэмэсүүдые тариха газарай хүрьһэ бэлэдхэлгэ, садта хоро хүргэдэг дайсадтай тэмсэл, бусад зүйлнүүд саг болзор соогоо хэгдэнэгүй, хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Тиимэ дээрэһээ, колхозуудай сад тариха хүдэлмэридэ МТС-үүдэй үргэн туһаламжа үзүүлхэнь шухалын шухала болоно. Мүн садтай колхозуудта ехэнхидээ фруктнуудые түрүүшын техническэ элдүүрилгэдэ оруулдаг предприяти үгы, үбэлынь гутаангүй хадагалха газаргүйень хараада абаха хэрэгтэй. Энэ ушар хадаа ехэшэг гээлтэ, продукциие зүб бэшээр ашаглаха ябадалда оруулдаг. Эдэ гээлтэнүүдые имагтал үрэнүүдые варени хэхэ, пастила, повидла, шэмэ гаргаха, фрукт хатааха ба бусадуудыешье болбосоруулха предприятинуудай баригдаа һаа, яблоко, грушые үбэл хадагалха газарнуудай байгаа һаа усадхажа болохо байна. Мүн баһа амһарта олоор үйлэдбэрилгэ гээшэ бага бэшэ удхашанартай байна. Түргэн гутадаг жэмэс хэхэ, жэшээнь багашаг багтаамжатай решето корзинануудые гаргаха шухала, бүлзээргэнэ, зэдэгэнэ суглуулагдаһан амһарта соогоо хэрэглэгшэдтэ эльгээгдэхэ ёһотой.

Колхознигууд, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай үмсын садууд хадаа таримал үрэ жэмэстэ модонуудай хүгжэлтэдэ ехэ удхашанартай болохо байна. Тимэ дээрэһээ, садай эзэдтэ нютагай органууд бэхи хэмжээнэй туһаламжа заабол хүргэхэ ёһотой. Энэ туһаламжа хадаа һуулгалгада хэрэгтэй хэрэгсэлнүүд, жэжэ инвентарь үгэлгэ, бэридүүд ба үбшэнтэй тэмсэхэ хоро оложо, мүн баһа агротехническэ консультаци үгэхэдэ болоно.

Агууехэ байгаали хубилгагша И. В. Мичурин болбол ороноо сэсэглиг садуудаар хушахын тухай бододог һэн, тиигээд тэрэ һаналаа үнэн байдалда оруулан бэежүүлгэдэ бага бэшэ амжалтануудые туйлаһан байна. Манай социалистическэ Эхэ орон дүтын жэлнүүдтэ энэ талаар тон ехэ амжалта олохо арга боломжотой.

ФЕЛЬЕТОНОЙ ОРОНДО

Закаменда саһан ороо гэлсэнэ

Зэдын аймагай Дэрэстэйн сельсоветэй хоер колхозуудта хабаатай газарые хубаажа, дундуурань Зэдэ гол урдана. Анханда, бүри үни урда сагта энэ уһанай арадай ажахыда туһа тодхор хоёрой алиниинь хэжэ байһые бү мэдэе. Харин мүнөө болоод байхада, эрдэм техникын энэ зэргэ дэбжэһэн үедэ, энэ уһанай айхабтар һаалта хэжэ байдаг болошоһониинь гайхамаар.

Манай советскэ Эхэ орон соо ехэнүүд ба баганууд уһанууд хэдэн олон бии байна гээшэ. Тэдэниие арад зон ажалай хэрэгтэ хэрэглэжэ байдаг. Канава болон хүүргэ байгуулжа, гидростанцинуудые шэнээр бүтээжэ, барилгын элдэб модо урадхажа ба ашаа шэрэжэ уһа голые хэрэглэнэ. Тиимэһээ манай олон уһа голнууд зоной ажалда ехэ туһатай байна. Теэд, Зэдэ гол тухай ондоо хөөрөөн гарадаг. Тэрэ шадарай зарим зоной һаналда «хэдэр, орёо онсо аягтай“ уһан байба ха. Заримдаа шэргэжэ бага болошодог байбашье, ашаа тээжэ морёор гараха аргагүй байжа тамалдаг.

Энэ уһые гаталан гараха ябадал жэлһээ жэлдэ түбэгтэй асуудал болоһоор лэ байдаг. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ уһа гаргаха плошкаут дээрэ хүдэлмэрилэгшэд: „Бага уһатай гол гээшэ, тэрэ мүртөө нюрууһь нэгэ жэгдэ байдаггүй“ гэжэ бэеэ сагааруулһан юм. Тиихэдэ плошкаут байба. Тэндэ хүдэлмэрилэгшэдэй ходо хэлэхэ ба бэеэ тойруулан шалтаха юумэнь дайн сэрэг байһан юм. „Хүн зон үсөөн, фронтдо...“ гэдэг байгаа.

Мүнөө хэнэйшье мэдэхээр дайн сэрэг үгы. Энэ жэлдэ плошкаут болюулагдажа, зохистой һайн харилсаа болохо аргамжата карбуз табигдаһан юм. Тэрэ карбузда хүдэлхөөр гурбан элүүр шираг хүнүүд томилогдобо. Тэдэнэр Григорьевой ударидалгаар өөһэдынгөө уялга дүүргэхэ байһан байха юм. Мүнөө шалтаха дайн сэрэгэй үгышье [illegible] уһа гаргагшадай хэлэхэ ондоо ш[illegible] гаан олдодог байна.

Начальник Григорьевһоо „эн[illegible] даа уһаяа гаталжа шадахагүй б[illegible] гээшэб?“ гэжэ асуухада, Гри[illegible] булгаатай тойрууха н харюу х[illegible]

Урдажа байһан Зэдэ голой [illegible] ургажа байһан ногоотой хүхэ [illegible] эрье дээрэ һаяхан хоёр хүнэй [illegible] иимэ хөөрэлдөөн болобо:

—Нүхэр Григорьев, яахадаа [illegible] хуурай газарта гарашанхай [illegible] Хэзээ хүдэлжэ эхилхэб?

—Закаменда ехэ саһан ороо[illegible] Уданшьегүй уһан ехэ боложо, [illegible] хэ бэзэ гэжэ хүлеэнэбди. Т[illegible] хуурай газарта гарашаһан [illegible] өөрөө уһандаа орохо байха. [illegible] бэеэ зобоохо хэрэг байнагүй...

Иимэһээ нүхэр Григорьев [illegible] хүдэлмэри һайжаруулхын оро[illegible] гэртээ һууҗа байдаг гү, үгыш[illegible] ондоо газараар ябажа ябадаг, [illegible] нугаһа буудажа, Зэдэдэ зэмгэ [illegible] ябадагыеншье бү мэдэе. Теэд, З[illegible] да ороһон „тэрэ саһан“ мүнөө [illegible] Зэдэ голые үерлүүлээгүй ба[illegible] байна. Уһанай үерлэхые [illegible] Григорьев мүнөө хүртэр урмаа[illegible] гүй, уһанай үерлэхые хүлеэж[illegible]

Уһа гаралга тухай энэ ур[illegible] ябадал колхозуудай болон МТС-[illegible] рай тарилгын хүдэлмэридэ [illegible] ехэ түбэг татажа байна.

Энэ уһа гаргаха карбузые [illegible] Ошосдорын конторо мэдэхэ ба[illegible] организациин хүтэлбэрилэгшэ[illegible] ошожо, тус карбузай хүдэлмэр[illegible] ража, өөһэдтөө хабаатай хүнүү[illegible] лаар һонирхэногүй.

Ингэжэ нүхэр Григорьевой [illegible] нэй нүхэдэй уһанай һэрюухэ[illegible] һууха ябадал хабарай шухала [illegible] мэринүүдтэ һаад үзүүлнэ. Эн[illegible] үшөө хэды саг соо үргэлжэлэ[illegible]

Д. Жип[illegible]

Хилын саана

Король Михай Петру Грозые румынска дээд[illegible] орденоор шагнаба

БУХАРЕСТ, майн 28. (ТАСС). Майн 27-до Констанца городой примариин зал соо Король Михай гэгшэ „үнэн сэхэ алба хэһэнэй түлөө“ гэһэн шатын ордениие премьер-министр доктор Петру Грозада барюулба. Орден ба[illegible] урда тээ Грозагай правит[illegible] туйлаһан амжалтануудые [illegible] королевскэ декредые виц[illegible] Татареску гэгшэ соноск[illegible]

„Мирч“ гэжэ һуралсалай судные Румынида ба[illegible] ёһололоор дамжуулан үгэлгэ

БУХАРЕСТ, майн 28. (ТАСС). Советскэ правительствын даалгабаряар Румынида бусаан үгтэһэн „Мирч“ гэжэ һуралсалай судна майн 27-до Констанца гэ[illegible] баярай ёһололоор румын[illegible] то дамжуулан үгтэбэ.

Румынска сэрэгэй гэмтэдэй кассационно гуйлтанууд хангагдабагүй

БУХАРЕСТ, майн 28. (ТАСС). Бухарестын арадай трибуналаар сүүдлэгдэһэн сэрэгэй гэмтэ ябадал хэгшэд Ион Антонеску, Михай Антонеску, Константин Пантази, Константин Василиу, Амексиану Лекка, Жорж Кристеску, Ион Маринеску, Титу Драгош, Траяна Браилянц, Константин Петровическу, Петре Томеску, Георге Добре гэгдэдэ кассационно палата хангашэдэй кассационно гуйлт[illegible] багүй гэжэ газетэнүүд мэд[illegible]

Кассационно палата бол[illegible] лүүлэгдэһэн Константин [illegible] Никола Мареш, Дмитрий [illegible] гэгшэдэй кассациин ушар[illegible] гаанууды е үндэһэгүй гэж[illegible] бошье, тус нюурнуудай [illegible] лэгдэһэн статьяе шэнээр [illegible] үзэхые арадай трибунал да[illegible] хаба.

Гитлеровскэ подпольно организациин бүлэг членүүд арестовалагдаба

ЛОНДОН, майн 29. (ТАСС). Херфордһоо (Вестафили) Рейтер агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, „Эдэльвейс“ гэжэ немецкэ подпольно организациин бүлэг членүүд сүүдтэ үгтэбэ.

Эдэ нюурнууд болбол саботажэмхидхэһэн ба союзна сэрэгүүдэй гаража ошоһон дары Германи[illegible] хуулиие гартаа булимтар[illegible] ябадалда „Эдэльвейсын“ [illegible] дые бэлэдхэжэ байгаа. [illegible] сын“ энэ бүлэгые толг[illegible] гэжэ тоологдодог Рихар[illegible] сон ба тэрэнэй эсэгэ [illegible] гэмнэгдэгшэд мүн болово[illegible]

Газарай реформые таһалдуулха гэжэ байһан тушаа Я[illegible] демократическа кругууд һанаагаа зобоно

ВЛАДИВОСТОК, майн, 27. (ТАСС). Эндэ абтаһан мэдээсэлнүүдэй еһоор, Японидохи газарай реформые таһалдуулха ябадалые японско реакцитай хамтаран Макартурай штабай бэлэдхэжэ байһандань Японой демократическа элементнүүд тон ехээр һанаагаа зобоно.

Юуб гэхэдэ, парламентын 89-дэхи сессеэр абтаһан аграрна реформын тухай правительственна хуулиин проект соо, мүн тэрэшэлэн японско правительстваар Макартурай штабта энэ оной мартын 15-да табигдаһан проект соо таряашадта помещигүүдэй худалдаха ёһотой газарай үнэ сэнгые нэгэ тан бүхэн 756 цент байха гэжэ тогтоогдоһон байгаа бэлэй. Макартурай штабай хүдөө ажахын таһагай начальник доктор Ладенский гэгшэ японско элитэ реакционер, профессор агроном Насу гэгшые өөрынгөө советник болохые уриба. Энээнэй кандидатура болбол Иосидой кабинет соо газартаряалангай ба ой модоно[illegible] рын тушаалда дэбжүү[illegible] болобошье сэбэрлэлгэ т[illegible] рективтэ Насугай дайрал[illegible] һан дээрэһээ зайлуул[illegible] байна. Насу болбол „Ха[illegible] рээдэ туһалха ассоциаци[illegible] хитэй ажал-ябуулагша б[illegible] феодальна үзэлтэй эгээ[illegible] ги помещигүүдэй түлөө[illegible] нэгэниинь болохо байна. [illegible] нюурнууд Ладенский ба [illegible] шэд, газарай үнэ сэнгые [illegible] нэй 756 һаа 1300 цент хүр[illegible] шэлүүлхын проект зохеоһ[illegible]

Тэдэнэрэй дахин хара[illegible] проектын ёһоор, таряаша[illegible] щигүүдэй газарые [illegible] асуудалнуудые эрхилхэ [illegible] газарай комиссиин газара[illegible] мын проектын пункт баһа [illegible] лэн хубилгагдаһан байн[illegible] миссинуудта таба табан [illegible] гүүд оролсохо байна.

Харюусалгата редакторай[illegible] Д. Д. ЛУБСА[illegible]

РЕДАКЦИ БА ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС, г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС, Улан-Удэ, Унэн), ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-86; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.)

Н—00632. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР